БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТ (большевик)ЛАР ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 66 (7513)
21 МАРТ
СЕШАНБА
1950 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН.

БУГУНГИ СОНДА:

Партия ва ҳукуматимизнинг қарорига жавобан ер ҳайдаш ва чигит экишни кучайтириб юборайлик! (1-нчи бет).

Совет Иттифоқида (1-нчи бет).

СССР Олий Совети Президиумининг Ўзбекистон ССР саноат, қишлоқ хўжалиги, фан, маданият ва сан'ат ходимларини орден ва медаллар блан мукофотлаш тўғрисидаги Фармони (2-нчи бет).

Ўзбекистон Совет ёзувчилар союзининг IV пленуми (2-нчи бет).

Пахтадан мўл ҳосил етиштириш учун кўклам экишига тайёргарликдаги барча камчиликларни тезда тугатиб, ер ҳайдаш ва чигит экишни большевикча уюшқоқлик блан ўтказайлик! (3-нчи бет).

Тинчлик тарафдорлари жаҳон конгресси Доимий комитетининг сессиясида (4-нчи бет).

Сиёсий-оммавий ишлар савиясини юксак даражага кўтарайлик

Мамлакатимиз СССР Олий Советига бўлиб ўтган сайловлар якуни тўғрисидаги ахборотни зўр мамнуният ва хурсандчилик блан кутиб олди. Сайловларга тайёргарлик ва сайловлар халқимизнинг сиёсий активлигини оширди, уларни янги меҳнат зафарларига илҳомлантирди, халқимиз ма'навий-сиёсий бирлиги мустаҳкам эканлигини, большевиклар партияси сиёсатини батамом ма'қуллаганини бутун дун'ёга намойиш қилди.

СССР Олий Советига бўлиб ўтган сайловларда Совет Иттифоқидаги барча халқлар сингари ўзбек халқи ҳам большевиклар партиясига, Совет ҳукуматига, йўлбошчимиз, дўстимиз ва устозимиз улуғ Сталинга чексиз муҳаббат ва садоқатини ифода қилди. Республикамиздаги сайловчиларнинг 99,8 проценти сайловларда қатнашди ва уларнинг 99,9 проценти Ленин—Сталин партияси учун, улуғ Сталин учун, коммунизмнинг янги ғалабалари учун деб коммунистлар блан партиясизлар блоки номзодлари учун овоз берди.

Сайловларга тайёргарлик даврида аҳолининг барча табақалари ўртасида сиёсий-оммавий ишлар кенг қулоч ёзиб кетди, бунинг натижасида партия ташкилотлари омма блан ишлашда янада бой тажрибаларга эга бўлдилар. Сиёсий-оммавий ишларнинг янги-янги формалари кенг фойдаланилди. Ўзбекистонда қуйи партия ташкилотлари ҳузурида тузилган 4 ярим мингга яқин агитпунктларда партияли ва партиясиз активлардан юз мингдан ортиқ агитатор ишлади, улар корхоналарда, колхоз, совхоз ва МТСларда, хонадонларда кенг меҳнаткашлар оммаси ўртасида катта сиёсий-оммавий иш олиб бордилар.

Партия, совет ташкилотларининг эндиги энг муҳим вазифаси—сайловлар кампанияси даврида халқ оммасида кучайиб кетган сиёсий активликдан бундан кейинги ишларимизда яхши фойдаланиш, сиёсий-оммавий ишларни сра бўшаштирмай давом эттиришдан иборатдир.

Улуғ Сталин сиёсат блан хўжалик бирбиридан ажралмасдир, хўжалик соҳасидаги муваффақиятларимиз, бу муваффақиятларнинг мустаҳкамлиги ва барқарорлиги партиявий-ташкилий ва партиявий-сиёсий ишларнинг қўйилишига боғлиқдир деб та'лим беради. Партиямиз, халқ ўртасида олиб бориладиган сиёсий иш халқимизни коммунистик руҳда тарбиялашда кучли воситадир, у навбатдаги хўжалик вазифаларини муваффақият блан амалга ошириш учун меҳнаткашлар оммасини сафарбар қилиши керак деб ҳар доим та'кидламоқда. Модомики шундай экан, биз сайловлар кампанияси муваффақиятли суратда тугалланиши блан халқ оммаси ўртасида олиб борилган сиёсий ишларни салгина бўлса ҳам бўшаштириб юборишга сра ҳақли эмасмиз.

Агитаторлар армияси — партия, совет ташкилотларининг резерв кучидир. Агитаторлар сафини кун сайин кенгайтириш, улар ўртасида партиявий-сиёсий ишларни кучайтириш, уларнинг сиёсий онгини ошириш, партия ташкилотларининг кундалик вазифасидир.

Партия ташкилотлари ҳарҳол агитпунктлар ва агитколлективларнинг иш якунларини муҳокама қилиб, агитаторларни звено, бригада ва цехларга, маҳаллаларга бириктишлари лозим. Агитаторлар ўртасида системали равишда иш олиб бориш, ҳар ойда агитаторларнинг семинарини ўтказиб туриш, бу семинарларда сиёсий-оммавий ишларнинг навбатдаги вазифаларини белгилаб чиқиш, яхши агитаторларнинг тажрибаларини маҳаллий матбуот, радио орқали кенг оммалаштириш сиёсий агитациянинг савиясини оширишда катта аҳамиятга эгадир.

Газетамизнинг ўтган сонида «Колхозлар, МТС ва совхозларда кўклам экишига тайёргарликнинг бориши тўғрисида» ССР Иттифоқи Министрлар Совети ҳамда ВКП(б) Марказий Комитетининг қарори э'лон қилинди. Партия ва ҳукуматимизнинг бу қарори социалистик деҳқончилигимизни янада ривожлантириш, колхозларни ташкилий-хўжалик томондан мустаҳкамлаш, деҳқончилик маданиятини ошириш, барча қишлоқ хўжалик экинларидан мўл ҳосил етиштириш учун кураш программасидир. Шунинг учун ҳам бу тарихий ҳужжатни ҳарбир колхозчи, совхоз ва МТС ишчиси, қишлоқ хўжалик ходими онгига чуқур етказиш — ҳозирги вақтда сиёсий-оммавий ишларимизнинг муҳим соҳаси бўлмоғи керак.

Республикамизда кўклам дала ишларини кун сайин кучайтириб юбориш учун ҳамма имкониятлар бор. Илғор колхоз, совхоз ва МТСлар ерни тайёрлаб, чигит экишга ҳам киришдилар.

Аммо кўклам экиш кампаниясига тайёргарлик ишлари республикамизда бутунлай қониқарсиз аҳволда. Самарқанд, Бухоро, Хоразм областьларида ва Қорақалпоғистон АССРда кўклам дала ишлари айниқса суст бормоқда. Далага ишга чиқарилган тракторларнинг кўп қисми ҳали ҳам бир смена ишламоқда. Ҳарбир трактор 4—5 гектар ўрнига 2 гектарга етказиб ер ҳайдамоқда. Бу эса чигитни тез ва сифатли қилиб экишни хавф остида қолдиради. Ўзбекистон Сув хўжалиги министрлиги ва унинг маҳаллий органлари айби блан сув тормоқларини тозалаш, шўр ерларни ювиш графиги бажарилмаётир.

Кўкламга тайёргарлик соҳасидаги бу жиддий қолоқликни тугатиш учун дарҳол барча тракторларни далага чиқариш, ҳарбир тракторнинг икки сменада ишлашини та'минлаш, ер ҳайдаш нормаларининг ҳеч сўзсиз бажарилишига эришиш, ирригация-мелиорация ишларини яқин фурсатда тамомлаш керак.

Партия ташкилотлари кўклам экишига тайёргарликни кучайтириш учун сиёсий-оммавий ишларни бевосита колхоз, совхоз далаларига кўчиришлари зарур. Ўзбекистон пахтакорлари VI қурултойи қарорлари муносабати блан ҳарбир колхоз, совхоз ва МТСнинг, ҳарбир бригада ва звенонинг ўз зиммасига олган социалистик мажбуриятни қандай бажараётгани системали равишда текшириб турилсин. Агитаторлар, пропагандистлар колхоз, совхозларда пахтадан мўл ҳосил етиштириш учун, экишни барвақт ва сифатли ўтказиш учун, шундай қилиб 1950 йилда давлатга ўтган йилга қараганда кўпроқ пахта топшириш учун социалистик мусобақани кун сайин кучайтиришлари керак.

Кўклам экин кампанияси даврида колхоз ва совхозларда сиёсий-оммавий ишларни кучайтириш соҳасида Ўзбекистон Сан'ат ишлари бошқармаси, республика Маданий-оқартув муассасалари комитети ва Ўзбекистон Совет ёзувчилари союзи олдида ҳам мас'улиятли вазифалар турипти. Бу ташкилотлар ўзларидаги барча мавжуд кучлар ва имкониятларни кўклам дала ишларини кучайтириб юборишга, меҳнаткашлар оммаси ўртасида агитация ва пропаганда ишларини янада яхшилашга сафарбар қилишга мажбурдирлар.

Кенг меҳнаткашлар оммаси ўртасида олиб бориладиган сиёсий-оммавий иш — партиявий ишнинг муҳим қисмидир. Партия ташкилотлари сайловлар кампанияси даврида халқ оммаси ўртасида олиб борилган сиёсий-оммавий ишларни янада кучайтиришлари, бу соҳадаги бой тажрибалардан тўла фойдаланишлари, партия ва ҳукуматимиз томонидан, улуғ Сталин томонидан олдимизга қўйилган ғоят муҳим ва мас'улиятли вазифаларни муваффақият блан бажариш учун халқ оммасини большевикча сафарбар қилишлари керак.

Бутун Иттифоқ Коммунист (большевик)лар партияси Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советидан

Бутун Иттифоқ Коммунист (большевик)лар партияси Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети партияга ва барча меҳнаткашларга чуқур қайғу блан ма'лум қиладиларки, большевиклар партияси ва халқаро ишчилар ҳаракатининг энг кекса арбоби, СССР Олий Совети депутати ўртоқ Михаил Григорьевич **Цхакая** оғир касалликдан кейин 19 март кундуз соат 1 да Москвада вафот этди.

Грузия ССРдаги партия, совет ва жамоат ташкилотларининг илтимосига биноан М. Г. Цхакая Тбилиси шаҳрида дафн этилади.

Михаил Григорьевич ЦХАКАЯ

Большевиклар партияси ва халқаро ишчилар ҳаракатининг энг кекса арбоби, Грузия ва Закавказьедаги революцион социал-демократлар ҳаракатининг ташкилотчиларидан бири Михаил Григорьевич Цхакая оғир касалликдан кейин, 1950 йил 19 мартда вафот этди. Ўртоқ Цхакая 1865 йилда туғилган. У 1880 йилда 16 яшар ўспиринлик чоғидан бошлаб, революцион ҳаракатда қатнашади, революцион пропаганда олиб боради, шаҳар ишчилари, батраклар ва камбағал-деҳқонлар ўртасида тўгараклар ташкил этади. Ўртоқ Цхакая 1898 йилда Россия социал-демократ ишчилар партияси сафига киради. 1897 йилда чор ҳукумати уни Кавказдан беш йил муддат блан сургун қилди, у дастлаб Харьковда, сўнгра Екатеринославда партия ишларини олиб борди. 1900 йилда Екатеринославда қамоққа олинди. 1902 йилда эса полиция назорати остида ўз юртига сургун қилинди ва яширин иш шароитига кўчди.

Ўртоқ Цхакая РСДРПнинг II с'ездини тайёрлашда қатнашди. РСДРПнинг II с'ездидан кейин Ленин, большевиклар меньшевикларнинг оппортунизмига қарши, уларнинг сафни бузиш йўлидаги урунишларига қарши шафқатсиз кураш олиб борадилар. Ўртоқ Цхакая бу пайтда Закавказьедаги бошқа большевиклар блан биргаликда, меньшевикларга қарши курашда Лениннинг содиқ таянчи бўлиб қолади. Ўртоқ Цхакая ўртоқ Сталин блан биргаликда РСДРПнинг Кавказ Иттифоқ Комитети ишларига раҳбарлик қилади, РСДРПнинг большевистик III с'ездини (1905 йил) тайёрлашда актив қатнашади, бу с'ездда Кавказ ташкилотидан вакил бўлиб иштирок қилади. У 1906 йилда қамоққа олинди ва Метех зиндонида (Тбилисида) ётди. 1907 — 1917 йиллар мобайнида М. Г. Цхакая чет элда, Женевада бўлди. 1917 йил февраль буржуа демократик революциясидан кейин Цхакая В. И. Ленин блан биргаликда Россияга қайтиб келди.

1919 йилда М. Г. Цхакая меньшевиклар томонидан қўлга олиниб, Кутаиси турмасига қамалди.

Ўртоқ Цхакая Грузия ва Закавказьеда буюк давлат ишлари олиб борди, Закавказье Совет Федератив Социалистик Республикаси Марказий Ижроия Комитетининг раиси, Грузия ССР Марказий Ижроия Комитетининг раиси бўлиб ишлади. Ўртоқ Цхакая СССР Олий Советининг Миллатлар Советига Грузия ССРдан уч марта депутат қилиб сайланди.

Халқаро ишчилар ҳаракатининг отоқли арбоби ўртоқ Цхакая Коммунистик Интернационалнинг ҳамма конгрессларида (биринчи конгрессдан ташқари) қатнашди, Коммунистик Интернационал Ижроия Комитетининг ва Интернационал Контроль Комиссиясининг а'зоси бўлди.

Ўртоқ М. Г. Цхакая Совет Давлати ва большевиклар партияси олдида қилган катта хизматлари учун 1944 йилда Ленин ордени блан мукофотланди.

Неча ўн йиллар мобайнида Ленин—Сталин иши учун, коммунизм ғалабаси учун ҳормай-толмай курашиб келган ўртоқ Михаил Григорьевич Цхакаянинг порлоқ ҳаёт йўли коммунистик жамият қурувчилар учун илҳомбахш намунадир. Унинг хотираси меҳнаткашлар қалбида абадий яшайди.

ВКП(б) МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ.

Квартал плани муддатидан олдин бажарилди

Тошкент шаҳар маҳаллий саноатига қарашли трикотаж фабрикасининг коллективи СССР Олий Советига сайловлар шарафига бошланган социалистик мусобақани муваффақият блан якунлаб, I квартал планини 11 мартда 101 процент бажарди.

Фабрика коллективи кварталнинг охиригача пландан ташқари 275 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш юзасидан янги мажбурият олди.

Партия ва ҳукуматимизнинг қарорига жавобан ер ҳайдаш ва чигит экишни кучайтириб юборайлик!

Илғор звенолар чигит экишни тамомладилар

ЖУМА, 20 март. («Қизил Ўзбекистон» мухбиридан). Пастдарғом районидаги колхозларда СССР Министрлар Совети ва ВКП(б) Марказий Комитетининг «Колхозлар, МТС ва совхозларда кўклам экишига тайёргарликнинг бориши тўғрисида»ги қарори кенг муҳокама қилинмоқда. Колхозчилар ва МТС ишчилари кўклам экишига тайёргарлик ва уни ўтказишнинг большевикча программаси бўлган бу қарорга жавобан пахта ерларини ҳайдаш ва чигит экишни қизитиб юбордилар.

Арабхона қишлоқ советидаги илғор Карл Маркс номли колхознинг Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Эргашбобо Хожиматов бошлиқ звено а'золари кеча 6 гектар ерга чигит экиб бўлдилар. Звенонинг ерлари кузда академик Вильямс та'лимоти асосида минерал ва маҳаллий ўғитлар солиб ишланган ва трактор блан чуқур ҳайдалиб шудгор қилинган эди. Звенонинг ерлари кўкламда қайта ҳайдалмасдан борона босилиб, трактор сеялкаси блан чигит экилди. Шу колхознинг ўртоқ Толиб Иброҳимов бошлиқ звеноси ҳам 6 гектар ерига чигит экиб бўлди.

Районнинг Тельман қишлоқ советидаги Ворошилов номли колхозда ҳам чигит экиш бошланди. Бу колхознинг Гулистон Бобоева ва Иброҳим Рустамов ўртоқлар бошлиқ олдинги бригадалари чигит экишни қизитиб юбордилар. Бу йил ҳар гектаридан 50 центнердан пахта ҳосили олиш учун курашаётган бу бригадаларнинг юзцентнерчи Қўчқор Усмонов, Ҳомид Мусулмонов ўртоқлар бошлиқ звенолари ҳам 19 мартда чигит экишни тамомладилар. Бу колхозда ишлаётган универсалчи ўртоқ Араб Исматов кунига 18 гектар ерга чигит экмоқда.

Гектаридан 50 центнер пахта ҳосили учун

Тошкент область, Қорасув районидаги Ворошилов номли колхоз а'золари СССР Министрлар Совети ва ВКП(б) Марказий Комитетининг «Колхозлар, МТС ва совхозларда кўклам экишига тайёргарликнинг бориши тўғрисида»ги қарорига жавобан бу йил ҳар гектар ердан 50 центнердан пахта ҳосили бериш учун курашни қизитиб юбордилар.

Ҳозир колхоз даласида оммавий иш кетаётир. Шудгорларга чизел солиниб, айрим жойларга мола босилиб чигит экишга киришилди.

Юзцентнерчи ўртоқ Ғафура Холматова бошлиқ звено 17 март куни биринчи бўлиб чигит экди. Унинг кетидан бошқа звенолар ҳам чигит экишга киришдилар.

Партия ва ҳукуматнинг қарори янги муваффақиятларга илҳомлантиради

УРГАНЧ, (ЎзТАГ). Урганч район, Қоровул қишлоқ советидаги Сталин номли колхозда СССР Министрлар Совети ва ВКП(б) Марказий Комитетининг «Колхозлар, МТС ва совхозларда кўклам экишига тайёргарликнинг бориши тўғрисида»ги қарорини муҳокама қилишга бағишланган умумий йиғилишда колхоз правлениесининг раиси ўртоқ Ҳасанбой Абдалов бундай деди:

— Бу муҳим ҳужжат социалистик қишлоқ хўжалигида янги муваффақиятларга эришиш имкониятини берадиган катта программадир. Биз ўтган йили дала ишларини ўз вақтида сифатли қилиб бажариб, 233 гектар ернинг ҳар гектаридан 29,6 центнердан пахта ҳосили топширдик. Бу йил колхозимизнинг а'золари янада каттароқ майдондан 40 центнердан ҳосил етиштиришга сўз бердилар.

Йиғилишда кўпгина колхозчилар сўзга чиқиб, қишлоқ хўжалиги меҳнаткашлари тўғрисида тинмай ғамхўрлик қилаётганликлари учун партия ва ҳукуматга қизғин ташаккур изҳор қилдилар.

Сталин номли колхоз кўклам экишига намунали тайёрланди. Ҳамма ерлар ювилди, чигит экиладиган ерлар белгилаб қўйилди. Бу йил далаларга ўтган йилдагига қараганда анча кўп маҳаллий ва минерал ўғит чиқарилди. Уруғлик чигит экишга тахт қилиб қўйилди. Ҳамма қишлоқ хўжалик асбоблари тамомила ремонтдан чиқарилди. Ҳарбир бригада ва звенода қишлоқ хўжалик ишлари графиги тузилди, иш нормалари ҳарбир колхозчига етказилди.

Кун исиши блан барча колхозчилар далага чиқдилар. Чигит экиш учун талай миқдорда ер ҳайдалди.

Чигит экиш илғорлари

ТЕРМИЗ, (ЎзТАГ). Термиз районидаги «Қизил Ўзбекистон» колхозида Санам Давронова, Тошмурод Хушназаров ва Аҳмад Содиқов ўртоқлар бошлиқ звенолар ўз участкаларида чигит экишни биринчи бўлиб тамомладилар. Бу звеноларда чигит яхши ишланган ерларга қисқа муддатда, барвақт экилди. Ҳозир бу звенолар ҳамма ерда чигитларни бир текис соғлом ундириб олиш учун курашни қизитиб юбордилар.

Давлатга қоракўл тери топшириш бошланди

ҚАРШИ, (ЎзТАГ). Қашқадар'ё областининг яйловларида қоракўл қўйлари ялпи қўзилай бошлади. Зоотехниклар ва ветеринария ходимлари қўйларнинг қўзилашини қаттиқ назорат қилиб турмоқдалар.

Қоракўлчилар ўртасида а'ло сифатли қоракўл терилари олиш учун мусобақа кучайиб кетди. Қамаши районидаги Сталин номли колхозда қоракўл териларини қуритиш учун махсус шийпонлар қурилди. Қоракўл териларини қуритиш тажрибали чорвадорларга топширилди.

Совхоз ва колхозлар давлатга қоракўл тери топширишга киришдилар. 18 мартгача давлатга ўтган йили шу вақтдагига қараганда икки марта кўп қоракўл тери топширилди.

Билдириш

Меҳнаткашлар депутатлари Қизил Байроқ орденли Тошкент шаҳар Советининг ижроия комитети Тошкент шаҳар Советининг депутатларига билдирадики, меҳнаткашлар депутатлари Тошкент шаҳар Советининг VIII сессияси шу йил 22 март кеч соат 8 да Ташсовет номли театр биносида (Беш'ёғоч майдони) очилади.

Совет Иттифоқида

Суратда: Шимолий Осетия АССРнинг пойтахти Дзауджикаудаги металлургия заводи ишчилари учун қурилган янги бино.
Л. Доренский фотоси.
(ТАСС фотохроникаси).

Пахтакорларнинг область кенгаши

ЧИМКЕНТ, 18 март. (ТАСС). Жанубий Қозоғистон пахтакорларининг кенгаши бўлди. Бу кенгашда Қозоғистон колхозчилари блан бирнеча йилдан буён мусобақа қилиб келаётган Тошкент областининг пахтакорлари ҳам қатнашдилар.

Область партия комитетининг секретари ўртоқ Ерлепесов кенгашда доклад қилди. Областьдаги 154 колхоз илғор агрономия фанининг ютуқлари ва илғорлар тажрибасидан фойдаланиб, ўртоқ И. В. Сталинга ёзган мактубларида олган мажбуриятини ошириб бажарди. Область 1948 йилдагига нисбатан анча кўпроқ пахта берди. Пахтакор миллионер колхозлар сони беш марта кўпайди. Бу йил Жанубий Қозоғистон колхозлари ўтган йилдагига нисбатан бир ярим марта ортиқ пахта топширишлари керак. Экин майдони анча кенгайтирилади.

Кенгашда сўзга чиққан илғор пахтакорлар ва мутахассислар бу йил мамлакатга планда кўрсатилганидан ортиғроқ пахта топширишга ва'да бердилар.

Кенгаш қатнашчилари Тошкент области блан тузилган мусобақа шартномасини имзоладилар ва Жанубий Қозоғистон пахтакорларига қарата мурожаат қабул қилиб, уларни пахтадан мўл ҳосил етиштириш учун мусобақа уюштиришга чақирдилар.

Озарбайжонда чигит экилмоқда

БОКУ, 18 март. (ТАСС). Колхозчилар об-ҳавонинг қулай келишидан фойдаланиб, чигит экишга киришдилар. Шервал даштидаги колхозларда икки юз гектардан ортиқ ерга чигит экилди. Геокчай МТСининг директори ўртоқ Муслимов ва бош механик ўртоқ Фомичев экиш олдидан тупроқни қандай ишлаш, уруғлик чигитни қандай тайёрлаш, сеялкани идора қилиб бориш йўлларини амалий суратда кўрсатиб бердилар. Шервал пахтачилик тажриба станциясининг директори Сталин мукофоти лауреати ўртоқ Алекперов чигит экилганидан кейин қаторларга гумбринни сепиш йўлларини кўрсатди.

Карягин, Саатли, Агджабеди районлари ва бошқа районларда неча ўн гектарлаб ерга чигит экилди.

Ультрафиолет нурлар ёрдами блан меваларни узоқ сақлаш усули

ЛЕНИНГРАД, 17 март. (ТАСС). Ленинграддаги мева комбинати лабораториясида ультрафиолет нурлар ёрдами блан цитрус меваларини узоқ вақт сақлаш усули тажриба қилиб кўрилди.

Тажриба қилиб кўриш учун асбоб тайёрланди. Бу асбоб икки қисмдан иборат. Биринчи қисмида меваларга нур сочилади, иккинчи қисмида эса мевалар нур сингдирилган тоза қоғозга ўралади.

Микробиология соҳасида ўтказилган текширишлар 30 кун мобайнида ультрафиолет нурлар сингдирилган цитрус мевалари сра моғалламай жуда яхши сақланганлигини кўрсатди.

ГОРИ ШАҲРИ ЯНАДА ОБОД ҚИЛИНМОҚДА

ГОРИ, (Грузия ССР), (ТАСС). Кўклам бошланиши блан шаҳарни янада обод қилиш ишлари кучайтириб юборилди. Кўчаларга асфальт ётқизилмоқда ва дарахт ўтқазилмоқда. Сталин номида янги кўча очилмоқда. Қирқ метр кенгликдаги бу кўча шаҳарда энг чиройли кўча бўлади. У, вокзалдан И. В. Сталин Уйи-музейигача чўзилиб кетади. Кўчанинг икки томонига ҳашаматли бинолар қурилади. Тарих-революция музейи қуриш юзасидан тайёргарлик ишлари олиб борилмоқда. Бу музейда Иосиф Виссарионович Сталиннинг ҳаёти ва фаолиятини акс эттирадиган материаллар тўпланади.

Горининг марказий майдонида ўртоқ И. В. Сталиннинг 15,5 метр баландликдаги ҳайкал-портрети ўрнатилади.

Гори шаҳрини янада обод қилиш ва янги қурилишлар учун шу йилнинг ўзида ўн миллион сўмдан кўпроқ маблағ сарфланади.

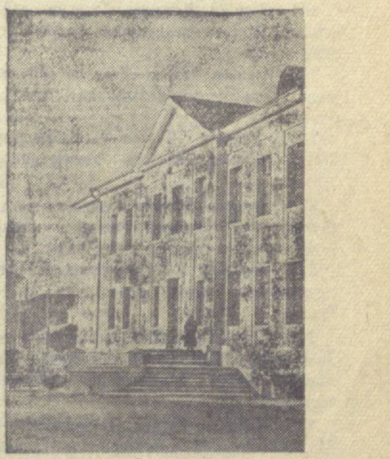

Ярославль. Бу йил автомобиль заводчининг ишчилари ва хизматчилари учун неча ўнлаб янги уйлар қурилди. Посёлканинг марказида еттийиллик мактаб биноси қурилди. **Суратда:** Еттийиллик мактабнинг янги биноси.
И. Динин фотоси.
(ТАСС фотохроникаси).

„Алпомиш“

Давлат бадиий адабиёт нашриёти Фозил Йўлдошнинг «Алпомиш» халқ достонини ўзбек тилидан рус тилига таржима қилиб чиқарди.

Ўрта Осиё халқларининг кўпгина достонлари каби бу достон ҳам халқнинг золимларга қарши олиб борган қаҳрамонона курашини акс эттиради. Достондаги асосий қаҳрамонларнинг образлари халқнинг мардлиги, сабот-матонатини, ўз юртига муҳаббатини тасвир этади.

Достон рус тилига тўла таржима қилиб чиқарилди. (ТАСС).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Ўзбекистон ССР саноат, қишлоқ хўжалиги, фан, маданият ва сан'ат ходимларини орден ва медальлар блан мукофотлаш тўғрисида*)

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг ташкил этилганига йигирма беш йил тўлиши муносабати блан ҳамда саноат, қишлоқ хўжалиги, фан, маданият ва сан'атни ривожлантириш соҳасида эришилган муваффақиятлари учун мукофотлансин:

«ШАВКАТЛИ МЕҲНАТ УЧУН» МЕДАЛИ БЛАН

314. **Эргашев** Мастур—«Ўзбексельмаш» заводининг токари.
315. **Эргашев** Акбар—Москва район ижроия комитети халқ маорифи бўлимининг мудири.
316. **Эртоев** Содиқ Қўшанбоевич — Тошкент шаҳридаги аравасозлик заводининг дурадгори.
317. **Исоқов** Абдубанно — Наманган районидаги Карл Маркс номли колхознинг раиси.
318. **Исоқов** Ҳамид — Андижондаги «Строммашина» заводининг старший мастери.
319. **Исомиддинов** Махсум—Учқўрғон районидаги 1-нчи МТС нинг механиги.
320. **Искандаров** Раҳим — Янгийўл район ижроия комитети социал-та'минот бўлимининг мудири.
321. **Исломов** Анвар — Тошкент шаҳридаги педагогика институтининг директори.
322. **Исроилов** Қодир—Милиция бошқармасининг ходими.
323. **Исмоилов** Дўсанбой—Чиноз районидаги Горький номли колхознинг раиси.
324. **Итин** Михаил Захарович—Тошкент шаҳар, Ленин район ижроия комитети соғлиқни сақлаш бўлимининг мудири.
325. **Эшонқулов** Раҳимқул—Сурхондар'ё областидаги «Оқ қопчиғай» совхозининг старший чўпони.
326. **Эшонхўжаева** Анна Максимовна—Қарши шаҳар ижроия комитети раисининг ўринбосари.
327. **Эшимова** Ҳаит—Ғузор районидаги Карл Маркс номли колхознинг звено бошлиғи.
328. **Эшқувватов** Алла—Чироқчи районидаги Горький номли колхознинг чўпони.
329. **Ишхонов** Арам Григорьевич—Жалақудуқ район ипакчилик конторасининг мудири.
330. **Кабанов** Александр Николаевич—«Средазуголь» комбинатининг бўлим бошлиғи.
331. **Кабанов** Филипп Иванович — «Ташсельмаш» заводининг қозонсози.
332. **Қобилов** Қосим—Қизилтепа районидаги Сталин номли колхознинг раиси.
333. **Қобилов** Набн—Олтинкўл район ижроия комитети халқ маорифи бўлимининг мудири.
334. **Қобилов** Маҳмуд — Ўзбекистон К(б)П Андижон область комитетининг сектор мудири.
335. **Қобилов** Расулжон—Ленин районидаги «Социализм» колхозининг раиси.
336. **Қобилова** Розия—меҳнаткашлар депутатлари Тошкент шаҳар Сталин район Совети ижроия комитетининг раиси.
337. **Қодиров** Ғани—Ички ишлар министрлигининг ходими.
338. **Қодиров** Жума—Ўзбекистон К(б)П Олот район комитетининг секретари.
339. **Қодиров** Эргаш—Ленин районидаги «Зарбдор» қишлоқ советининг раиси.
340. **Қодиров** Мўйдин—Қува район ипакчилик конторасининг мудири.
341. **Қодиров** Муртазо—Хатирчи районидаги «Совет» колхозининг звено бошлиғи.
342. **Қодиров** Раззоқ—Кармана районидаги «Политотдел» колхозининг бригада бошлиғи.
343. **Қодиров** Султон — Ўзбекистон К(б)П Фарғона область комитетининг лектори.
344. **Қодиров** Хусаин Қодирович—меҳнаткашлар депутатлари Ғиждувон шаҳар Совети ижроия комитетининг раиси.
345. **Қодирова** Э'тибор—Водил районидаги Жуков номли колхознинг звено бошлиғи.
346. **Каев** Николай Александрович — Ўзбекистон ЛКСМ Самарқанд шаҳар Боғишамол район комитетининг биринчи секретари.
347. **Кайфман** Израил Владимирович—Давлат нашриёти директорининг ўринбосари.
348. **Қаландаров** Саидали—Марҳамат районидаги Ленин номли колхознинг раиси.
349. **Қаландарова** Мар'ям—Ўзбекистон К(б)П Шовот район комитетининг секретари.
350. **Калонов** Хайриддин Зокирович—Меҳнат резерви министрлиги республика бошқармасининг ташкилий равишда ишчилар қабул қилиш конторасининг бошлиғи.
351. **Калиничев** Василий Иванович — Сирдар'ё районидаги 3-нчи МТСнинг тракторчиси.
352. **Калкузов** Жўлдос—Юқоричирчиқ районидаги Сталин номли колхознинг бригада бошлиғи.
353. **Колчанов** Николай Иванович — Фарғонадаги машина-экскаватор станциясининг экскаваторчиси.
354. **Камолбоев** Жўра—Андижон станциясидаги паровоз депосининг машинисти.
355. **Камолов** Бори—Ўзбекистон К(б)П Хоразм область комитети бўлим мудири.
356. **Камолов** Баҳром—Қашқадар'ё область драма театрининг режиссери.
357. **Камолов** Жамол—Ички ишлар министрлиги Вобкент район бўлимининг бошлиғи.
358. **Камолов** Эргаш—Фориш район ижроия комитети қишлоқ хўжалик бўлимининг бошлиғи.
359. **Камолов** Ҳайдар—Манғит район МТСи 1-нчи устахонасининг мудири.
360. **Қамбаров** Олов — Кармана район прокурори.
361. **Қамбаров** Умар—Янгийўл консерва заводининг смена бошлиғи.
362. **Комилов** Ғулом — Қуйичирчиқ районидаги «Ленин йўли» колхозининг раиси.
363. **Комилов** Носир—Шофиркон районидаги «Комсомол» колхозининг раиси.
364. **Кандель** Лев Павлович—Ўзбекистон К(б)П Хўжаобод район комитетининг секретари.
365. **Канторов** Александр Сергеевич—Ўзбекистон металлургия заводи партия ташкилотининг секретари.
366. **Канцепольский** Григорий Самуилович — «Заготживсирье» республика конторасининг бошқарувчиси.
367. **Қорахонов** Саидхон—Бухоро область ипакчилик конторасининг бошқарувчиси.
368. **Каримов** Давронбой — Сирдар'ё районидаги «Қурултой» колхозининг бригада бошлиғи.
369. **Каримов** Зокир Хазизалиевич — Ўзбекистон К(б)П Наманган область комитетининг сектор мудири.
370. **Каримов** Раҳим Каримович— Наманагандаги 3/4-нчи пахта заводининг директори.
371. **Каримова** Саломатхон—Андижон районидаги Сталин номли колхознинг бригада бошлиғи.
372. **Каримов** Турсун—Бўка район ижроия комитетининг секретари.
373. **Картушина** Анна Александровна—Ўзбекистон телеграф агентлигининг ротаторчиси.
374. **Қосимова** Бомила — Ўзбекистон К(б)П Охунбобоев район комитетининг бўлим мудири.
375. **Қосимова** Карима—Тошкент шаҳридаги 16-нчи мактабнинг директори.
376. **Қосимова** Сурманисо — Сирдар'ё районидаги «1-Май» колхозининг звено бошлиғи.
377. **Қосимов** Хўжам—Тошкентдаги 32-нчи қурилиш трестида сувоқчи уста.
378. **Қосимова** Ҳури—Ойим районидаги «Ленинобод» колхозининг звено бошлиғи.
379. **Косьянов** Георгий Тихонович — Тошкент шаҳридаги лак-бўёқ заводининг директори.
380. **Катанов** Константин Порфирьевич—Ўрмон хўжалиги министрининг ўринбосари.
381. **Қаҳҳорова** Хайринисо—Фарғона тўқимачилик комбинатининг тўқувчиси.
382. **Каюдин** Василий Гаврилович — Автомобиль транспорти министрлигининг бўлим бошлиғи.
383. **Қаюмов** Исҳоқ Раҳимович — Ўзбекистон К(б)П Самарқанд шаҳар, Сиёб район комитетининг биринчи секретари.
384. **Қаюмова** Софа Лутфираҳмоновна—Ўзбекистон ЛКСМ Қува район комитетининг секретари.
385. **Кеворкова** Фирюза Мосесовна — Самарқанд шаҳридаги «Ҳужум» фабрикасининг калавачиси.
386. **Кейнов** Парис Иосифович—Озиқовқат саноати министрлигининг бўлим бошлиғи.
387. **Кильксева** Рабиға Хусаиновна—Когон район ижроия комитети соғлиқни сақлаш бўлимининг мудири.
388. **Ким** Хягир—Ўзбекистон К(б)П Оққўрғон район комитети секретарининг ёрдамчиси.
389. **Қирғизбоев** Абдураҳмон—Учқўрғон районидаги «Маданият» колхозининг бригада бошлиғи.
390. **Қирғизбоева** Саврихон—Ўзбекистон К(б)П Норин район комитетининг бўлим мудири.
391. **Киреева** Узумхон—Сталин районидаги 1-нчи ўрта мактабнинг ўқитувчиси.
392. **Киричко** Прокофий Яковлевич — Чоржўй—Урганч темир йўли қурилишида старший инспектор.
393. **Кирносова** Людмила Яковлевна—«Ўзбекшелктрест» бошқарувчисининг ўринбосари.
394. **Кирьянов** Илларион Михайлович—Оққўрғон районидаги 2-нчи МТС нинг темирчиси.
395. **Кирюхин** Константин Герасимович—«Средазуглеразведка» тресги марказий-ремонт устахонасининг бошлиғи.
396. **Киселева** Ксения Сергеевна—Наманган шаҳар касалхонасининг бош хирурги.
397. **Кифаренко** Яков Семенович—Ўзбекистон металлургия заводи темир йўл цехининг бошлиғи.
398. **Киценко** Степан Александрович—Самарқанд алоқа конторасининг бош инженери.
399. **Клейменов** Дмитрий Ионович — Сув хўжалиги министрлиги эксплоатация бошқармасининг старший инженери.
400. **Клейменов** Иван Васильевич — Андижон область «Сельэлектро» конторасининг директори.
401. **Қиличов** Жуманазар—Ўзбекистон ЛКСМ Хазорасп район комитетининг секретари.
402. **Қиличов** Мат'ёқуб — Ўзбекистон К(б)П Хоразм область комитетининг шофери.
403. **Ковалева** Тамара Григорьевна — «Уздорпроект»нинг старший инженери.
404. **Коваленко** Анна Антоновна—Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг старший машинисткаси.
405. **Қобилов** Жамил — Тошкент шаҳар милиция бошқармасининг милиционери.
406. **Кожахметов** Авдибек — «Гидромонтаж» Ўрта Осиё монтаж бошқармасининг қозонсози.
407. **Кожевникова** Мария Степановна—Бекобод шаҳридаги металлургия заводида мартен цехининг ишчиси.
408. **Кожин** Андрей Петрович—Тошкент шаҳридаги экскаватор заводининг цех бошлиғи.
409. **Қўқонбоев** Ғулом — Юқоричирчиқ районидаги «Қорақалпоқ» совхозининг директори.
410. **Колесников** Георгий Иосифович—Коммунал банк бошқарувчисининг ўринбосари.
411. **Колесников** Семен Иванович — Ўзбекистон К(б)П Хоразм область комитети сектор мудири.
412. **Колотилин** Яков Степанович — «Ташсельмаш» заводининг токари.
413. **Колчинский** Леонид Давидович—СССР Тайёрлаш министрлиги Ўзбекистон ССР вакиллигининг сектор бошлиғи.
414. **Конеев** Исмоил Нурович — Ўзбекистон К(б)П Тошкент область комитети инструктори.
415. **Конофьев** Алексей Иванович — Қашқадар'ё область ижроия комитети қишлоқ хўжалик бошқармасининг бўлим мудири.
416. **Копилов** Алексей Макарович — Самарқанд область ижроия комитетида бўлим бошлиғи.
417. **Копьева** Зоя Дмитриевна — Ўзбекистон К(б)П Тошкент шаҳар Куйбишев район комитети партия кабинетининг мудири.
418. **Коробейников** Александр Андреевич — Ўзбекистон К(б)П Қашқадар'ё область комитетининг бўлим мудири.
419. **Королев** Иван Ефремович—Ўзбекистон К(б)П Тошкент шаҳар Марказий район комитети секретарининг ёрдамчиси.
420. **Костенко** Николай Александрович —Ўзбекистон К(б)П Фарғона область комитетининг сектор мудири.
421. **Костюков** Федор Филиппович — Каттақўрғон сув ховузи қурилиши трактор базасининг механиги.
422. **Котельников** Александр Яковлевич — Самарқанд районидаги «Ертешар» совхозининг директори.
423. **Котов** Владимир Федорович — Пахта териш махсус конструкторлик бюросининг лаборатория бошлиғи.
424. **Коцарев** Григорий Андреевич — Физкультура ва спорт ишлари комитетининг тренери.
425. **Кочергин** Георгий Васильевич—Косон ветеринария шифохонасининг бош врачи.
426. **Кремнева** Кима Сергеевна—Ўзбекистон К(б)П Тошкент область комитети сектор мудири.
427. **Крист** Василий Иванович—Қишлоқ хўжалиги министрлигининг бўлим бошлиғи.
428. **Кроткова** Полина Харитоновна—Ўрта Осиё темир йўл қурилиши бошқармасида «Стройтехснаб»нинг бош бухгалтери.
429. **Крилов** Константин Павлович — Ўзбекистон ССР Прокуратураси терговчиси.
430. **Кудем** Афанасий Карпович — Фарғонадаги «Мелиовзрывпром»нинг старший қўпорувчиси.
431. **Қудратуллаева** Чўлпоной — Тўрақўрғон районидаги Фрунзе номли колхознинг звено бошлиғи.
432. **Кузанбоев** Шобарат — «Қизил Ўзбекистон» газетаси редакциясининг адабий ходими.
433. **Кузнецова** Анастасия Крестьентьевна — Фарғона тўқимачилик комбинатининг ишчиси.
434. **Кузнецов** Валентин Яковлевич — Қуйи Амудар'ё экскаватор станциясининг бош инженери.
435. **Кузнецов** Владимир Григорьевич—Қарши районидаги 2-нчи МТСнинг механизатори.
436. **Кузнецов** Иван Григорьевич — Давлат банки республика конторасининг бош кассири.
437. **Қўйлиев** Сари — Жарқўрғон районидаги Сталин номли колхознинг старший чўпони.
438. **Қўйчибоев** Серикбой — Манғит районидаги Ворошилов қишлоқ советининг раиси.
439. **Қўлдошев** Маман — Оққўрғон районидаги «17-нчи партс'езд» колхозининг звено бошлиғи.

(ДАВОМИ БОР).

*) Боши «Қизил Ўзбекистон»нинг 17, 19, 20, 24, 28, 29 январь, 1, 2, 3, 4, 12, 14, 15, 24 февраль, 8 ва 15 март сонларида босилган.

Ўзбекистон Совет ёзувчилар союзининг IV пленуми

Ўзбекистон Совет ёзувчилари союзи IV пленумининг 16 март кечқурунги ва 17 март эрталабки йиғилишларида «Ўзбек совет адабиётида танқид ва уни янада ривожлантириш тадбирлари» тўғрисидаги доклад юзасидан қизғин музокаралар давом этди.

Қорақалпоғистон АССР совет ёзувчилар союзининг раиси ўртоқ **И. Аймирзаев** Қорақалпоғистон республикасида адабиёт соҳасида эришилган ютуқларни сўзлаб берди. Шунингдек, ўртоқ Аймирзаев қорақалпоқ адабиётида ҳам танқид ва ўз-ўзини танқид ишлари қониқарсиз эканлигини кўрсатиб ўтди. У, докладда Қорақалпоғистон адабиёти ва адабий танқидчилиги ҳақида бир оғиз ҳам гапирилмаганини танқид қилди.

Ўзбекистон Совет ёзувчилар союзининг секретари, шоир ўртоқ **Мирмуҳсин**, асосан, ёш адабий танқидчи А. Олимжоннинг айрим мақолаларидаги жиддий нуқсонларни — бир-бирига зид фикрлар, бирёқламалик, умумий гаплар блан чегараланиб қолишлик ҳолларини жуда тўғри танқид қилди. Шу блан бирликда, ўртоқ А. Олимжон ўзининг бундай мақолаларида ўзбек адабиётида сўнгги вақтларда яратилган ба'зи поэмаларни етарли факт ва мисолларсиз қоралашга урунганини ҳам айтди.

Ўртоқ Мирмуҳсин ўз асарларида жиддий бадиий нуқсонларга иқрор бўлди ва бу ҳақда ўртоқ С. Зуннунованинг «Қизил Ўзбекистон» газетасида босилган мақоласидаги танқидий фикрларга қўшилганини айтди. «Ўзбек поэзиясининг антологияси» (ўзбек тилида) китобидаги кириш сўзида ўртоқ Ойбек томонидан йўл қўйилган принципиал, идеологик хатолар ҳақидаги Мирмуҳсиннинг фикрини ҳамма диққат блан тинглади. Бу китобнинг кириш сўзида адабиёт тарихига «ягона оқим» назарияси каби зарарли та'лимот асосида ёндашилган. Бундан ташқари, антологияда ўзбек совет адабиёти қисмига жуда оз ўрин ажратилган. Ўзбек совет адабиётининг оташи шоири Ҳ. Пўлат, лирик шоир А. Умарий ижодларига етарли баҳо берилмайди. С. Жўра каби талантли шоир антологияга кирмай қолган ва ҳоказо. Ўртоқ Мирмуҳсин сўзининг охирида адабий танқидчилар ва адабиётшуносларни ўз вазифаларига мас'улият блан қарашга чақирди.

Пленумда филология фанлари кандидати, адабий танқидчи ўртоқ **Ҳ. Ёқубов** сўзга чиқиб ўз мақолаларида йўл қўйилган хатоларга иқрор бўлди. Докладчи, — деди ўртоқ Ёқубов, — менинг социалистик реализм масалалари бўйича қилган қўпол хатоларимни тўғри танқид қилди. Мен айниқса «Ойбек» деган мақоламда революцион романтизмни социалистик реализмдан ажратиб, хато қилдим.

Ўртоқ Ёқубов, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг тил-адабиёт илмий текшириш институти совет адабиётшунослиги ва адабий танқидчилигининг марказларидан бирига айланиши керак эди. Броқ, институтнинг илмий ходимлари ҳозирги замон адабий ҳаётидан узилиб қолаётирлар, деб айтди.

— Социалистик реализм методи, —деди ўз сўзида ўртоқ **И. Султонов**, — ёзувчилар, шу жумладан, адабий танқидчиларнинг ижодларига йўл кўрсатиб берадиган бирдан-бир тўғри методдир. Бу метод даставвал, мазмун блан форма бирлигини тақозо қилади.

Ўртоқ Султоновнинг бу фикрларини пленум иштирокчилари қониқиш блан эшитдилар ва ма'қулладилар. Броқ, ўртоқ Султонов ўз сўзининг давомида форма блан мазмунни ажратиб, хато қилди. Унинг хатоси шу даражага бориб етдики, ўртоқ Султонов: «Ёзувчи Зощенко ҳикояларининг ғоявий мазмуни чатоқ бўлса ҳам, формаси, стили ёмон эмас эди» (?!) деб ҳам айтди: Унинг бу ҳатти-ҳаракатига пленум қаттиқ зарба берди. Ундан сўнг ўртоқ И. Султонов адабиётшунос-танқидчи кадрлар тайёрлаш масаласида гапириб, яна хато қилди. Унингча: адабиётшунос-танқидчи ёки илмий ходим бўлиш учун.... «туғма талант» бўлиши керак, эмиш. Пленумда ўртоқ Султоновнинг бу зарарли фикрига ҳам кескин зарба берилди.

Ёш танқидчи ўртоқ **С. Азимов** адабиётшунослар, танқидчилар ўртасида ўз-ўзини танқидни янада кучайтириб юбориш тўғрисида гапирди. Ўртоқ Азимов докладчи томонидан улар (С. Азимов, С. Қосимов ва Ҳ. Убайдуллаевлар) нинг ёзган мақолаларидаги чалкашлик, нуқсонларни кўрсатилиб қилинган танқидга тўла қўшилганини айтди.

Пленумда адабий асарларнинг таржималаридаги жиддий нуқсонлар ҳақида ҳам сўз бўлди. **О. Раҳимий, В. Рўзиматов** ўртоқларнинг бу масала юзасидан айтган гаплари зўр қизиқиш блан тингланди. В. Рўзиматов ўз сўзида ёзувчи Ғ. Ғулом асарларини рус тилига насрий таржима қилган ўртоқ Граматовичнинг қўпол хатоларини жуда тўғри танқид қилди. Бу таржимон: «Мошкичири соқолли киши» деган ўзбек иборасини: «Соқолида мош, гуруч бор киши», «Этакни бел уриб юбор» иборасини: «белига курак блан ур» каби бема'ни, кулгили, тарзда «таржима» қилган.

— Ўзбекистон Совет ёзувчилар союзи,— деди ўртоқ **С. Қосимов**, — олий ўқув юртларида адабиётшунос, танқидчи кадрлар тайёрлаш иши блан қизиқмайди. Олий ўқув юртларида эса бир қисм студентлар лекциядан олинган конспектлардаги материалларни ўзлаштириш блан чегараланиб қолмоқдалар. Олий ўқув юртлари учун адабиёт назарияси ва адабиёт тарихи, совет адабиёти фанларидан ўзбек тилида дарсликлар йўқ. Мана шунинг натижасида студентлар диплом иши ёзишда ҳам қийинчиликларга дуч келмоқдалар.

Ўртоқ С. Қосимов олий ўқув юртлари учун адабиётдан дарсликлар яратиш, Ўзбекистон Совет Ёзувчилар союзи блан институт, университет кафедралари орасида ҳамкорлик ўрнатиш, ёзувчилар союзидаги ёш ижодкорлар семинарининг ишларини яхшилаш, бу семинарга пешқадам ёзувчиларни ҳам иштирок этдириш лозимлиги ҳақида таклифлар киритди.

Филология фанлари кандидати ўртоқ **Х. Зарипов** пленумда сўзга чиқиб, ўзининг эстетик-космополитик «назария»си ботқоғига ботиб қолиб, қўпол хатоларга йўл қўйганини э'тироф этди. У, фольклор фани, айниқса, совет фольклорини тараққий эттириш соҳасидаги вазифалар тўғрисида гапирди. Ўзбекистон фанлар академиясининг тил-адабиёт институтида совет фольклори масалалари э'тибордан четда қолаётганлигини танқид қилди.

Ба'зи адабиётшунослар, танқидчилар улуғ рус халқи адабиётининг ўзбек адабиётига та'сири Октябрь революциясидан сўнг, ҳатто 1928 — 1929 йиллардан бошланди, деб келмоқдалар. Бу — мутлақо нотўғри фикр. Ўзбекистон ССР Педагогика фанлари илмий-текшириш институтининг директори ўртоқ **Ғ. Каримов** пленумда бу масала ҳақида гапириб, улуғ рус маданиятининг ўзбек адабиётига та'сири XIX асрнинг иккинчи ярмидан бошланганини илмий асосда исботлаш мумкинлигини айтди. Филология фанлари кандидати ўртоқ **Ҳ. Ҳомидий** ҳам рус адабиётининг ўзбек адабиётига XIX асрнинг иккинчи ярмидан бошлаб ижобий та'сир этабошлагани ўрта мактаблар учун чиқарилган адабиёт хрестоматияларида тўла кўрсатилмаганини айтди.

Ёш шоира ўртоқ **Саида Зуннунова** ба'зи ёзувчилар, танқидчилар, нашриёт ходимлари орасида ҳали ҳам ошна-оғайнигарчилик юз-хотирчилик кайфиятлари ҳукм суриб келаётгани натижасида ғоявий ва бадиий жиҳатдан ниҳоят саёз бўлган асарлар босиб чиқарилаётганини танқид қилди. Бунга Ж. Шарифий ва Мирмуҳсин ўртоқларнинг ғўр асарларини, Ўзбекистон Давлат нашриёти ва «Шарқ юлдузи» журналлари босиб чиқарганлиги далил бўла олади.

Ёзувчи **М. Шевердин** Ўзбекистон Совет ёзувчилари союзида адабий танқидчилик ҳақидаги масала биринчи марта жиддий муҳокама қилинганлиги адабий ҳаётимизда катта ижобий воқиа бўлди, деди. Шунингдек, ўртоқ Шевердин адабий танқидчилик соҳасида катта ютуқлар ҳам қўлга киритилганини, адабий танқид масаласи блан шуғулланувчи кадрлар ўсиб етишганини уқдириб ўтди. У, адабий танқидчи ўртоқ Лихадзиевский томонидан Ойбекнинг «Қизлар» поэмаси ҳақида ёзилган мақолада бирбирига зид фикрлар борлигини танқид қилди. «Звезда Востока» журналида босилган бу мақоланинг бир ерида: «Қизлар» поэмаси шоирнинг зўр ютуғи дейилса, иккинчи ерда асарда партия раҳбарлиги ва қишлоқда социалистик мусобақа кўрсатилмагани, бош қаҳрамон беш қизнинг жамоатдан ажралиб қолгани айтилади. Демак, ўз-ўзидан ма'лумки, поэмада колхоз қишлоғи кишиларининг ҳаёти, воқиliк тўғри акс эттирилмаган. Шундай бўлгач, бу асарни авторнинг ютуғи деб ҳисоблаш мумкин эмас.

Ўртоқ Шевердин «Ўзбекистон халқлари тарихи» китобининг иккинчи қисмида XVI—XVIII асрлардаги адабий ҳаракатчилик, айрим ҳукмрон шахслар идеаллаштириб берилганини мисоллар блан кўрсатиб берди. Бу китоб тузатилишга муҳтож эканини айтди.

Пленумда биринчи масала юзасидан шоир Липко Данилов (ёзувчи), «Звезда Востока» журналининг муҳаррири **Мильчаков** ва бошқа ўртоқлар ҳам чиқиб сўзладилар. Музокараларда 34 киши қатнашди.

☆

Ўзбекистон Совет ёзувчилар союзи IV пленумининг 17 март кечқурунги йиғилишида иккинчи масала — «Ўзбекистонда болалар адабиётини янада ривожлантириш тадбирлари» тўғрисида шоир **Уйғун** доклад қилди.

ВКП(б) Марказий Комитетининг мафкура соҳасидаги тарихий қарорларида ёшларни, болаларни коммунистик руҳда тарбиялаш масаласига алоҳида аҳамият берилган. Мамлакатимизда совет болалари адабиётининг тараққиётига, болалар тарбиясига қилинаётган сталинча ғамхўрлик беҳиёдир. Совет болалар адабиёти кундан-кун ўсиб, юксалмоқда. Совет ёзувчилари ёш насл учун ажойиб бадиий асарлар ижод қилмоқдалар.

Ўзбек совет болалар адабиёти ёзувчиларининг сафи борган сари ортмоқда. Биринчи ўзбек совет шоири, драматурги ва жамоат арбоби Ҳамза Ҳакимзода Ниёзий, отоқли ўзбек совет ёзувчиларидан Ҳ. Олимжон, Ғ. Ғулом, А. Умарий, С. Жўра, Ҳ. Пўлат кабилар ўзбек болалари учун ажойиб бадиий асарлар ёздилар. Биринчи ўзбек болалар ёзувчиси Зафар Диёрнинг асарлари ёшларимиз орасида кенг тарқалди ва севилиб ўқилмоқда. Сўнгги йилларда Ш. Са'дулла, А. Раҳмат, И. Муслим, Қ. Муҳаммадий, Ҳ. Назир, П. Мўмин, Е. Шукуров ва Қ. Ҳикмат каби ўнлаб болалар ёзувчилари етишиб чиқди. Улар болаларимиз учун бадиий асарлар ёзмоқдалар.

Ўзбек болалар адабиёти рус ва жаҳон классик ёзувчилари, рус совет болалар ёзувчиларининг асарлари блан ҳам бойиб бормоқда.

Партия Марказий Комитетининг сан'ат ва адабиёт тўғрисида чиқарган қарорларидан сўнг ўзбек болалар адабиёти яна тез сур'атлар блан ўсаборди. 1947 йилнинг ўзидаёқ 12 та оригинал асар нашр этилди. 1948 йилда З. Диёрнинг асарлари, А. Раҳматнинг «Бизнинг боқчамиз», Ш. Са'дулланинг «Қарғавой» эртаги, У. Рашиднинг «Ўртоқлар», Қ. Муҳаммадийнинг «Орзу», Ҳ. Назирнинг «Менинг қишлоқдаги жиянларим» асарлари, «Ёшлар саҳнаси», «Мактаб театри» тўпламлари босилиб чиқди. Умуман, 1948 йилда 7 та оригинал асар ва 6 та тўплам нашр этилди. 1949 йилда ҳам болалар учун бирнеча йирик китоблар, бадиий асарлар тўпламлари чиқарилди. Ғ. Ғуломнинг «Тонготар қўшиқлари», П. Мўмининг «Сайраган қушлар» асарлари, «Парча», «Совға» тўпламлари ана шулар жумласидандир. С. Сомова ва Зулфия ўртоқлар Ҳ. Олимжоннинг «Семурғ» эртаги асосида, шу номда пьеса. шоир А. Мухтор пионерлар ҳаётига доир «Мардлик чўққиси», «Ёш ватанпарварлар» драмасини ёздилар. «Арча» тўпламида болалар адабиётига қадам қўяётган янги, ёш ёзувчилардан Оқилова, М. Икром, Ж. Абдуллахонов, М. Ғафуров ва Ф. Мусажоновларнинг номлари учрайди.

Докладчи ўртоқ Уйғун ўз сўзида бу ёш, ҳаваскор ёзувчиларнинг ижодий ўсишларига ёрдам бериш, ёш ёзувчиларни тарбиялаш масаласига алоҳида тўхталиб ўтди.

— Поэзия, — деди докладчи сўзини давом эттириб, — болалар адабиётимизда етакчи жанр ҳисобланади. Болалар учун ёзган отоқли шоирларимиз ҳам, кўзга кўринган болалар ёзувчилари ҳам кўпроқ ше'р ёздилар. Лекин болалар адабиётида проза жанри жуда ҳам орқада қолмоқда. Бу жанрни ривожлантириш ёзувчиларимизнинг, даставвал болалар ёзувчиларининг муҳим вазифаларидан биридир.

Докладчи ўз сўзида болалар ёзувчиларидан Қ. Муҳаммадий ва Ш. Са'дулла ўртоқларнинг ижодларидаги ютуқ ва камчиликларга муфассал тўхталиб ўтди. Шоир Қ. Муҳаммадий асарларининг ғоявий мундарижаси анча бой, темаси хилма-хил, тили равон ва болаларга тушунарлидир. Шунинг учун ҳам ёшларимиз ўртоқ Муҳаммадийнинг асарларини севиб ўқийдилар. Лекин, бу ёзувчининг ижодидаги энг катта нуқсонлардан бири — ба'зи асарларининг ниҳоятда катта ҳажмли бўлиб, болаларни толиқтириб қўйишидадир. Иккинчидан, Қ. Муҳаммадий ўз назарий билимини ошириш учун қунт блан ўқиши, улуғ рус болалар адабиётидан кўпроқ фойдаланиши учун рус тилини пухта билиб олиши керак.

Ўртоқ Уйғун бирнеча йилдан бери ижод қилиб келаётган болалар ёзувчиси Ш. Са'дулланинг ижодидаги хато ва камчиликларни қаттиқ танқид қилди.

— Ўртоқ Ш. Са'дулла, — деди у, — болалар ҳаётидан, мактаб турмушидан бутунлай ажралиб қолган. Шунинг учун бўлса керак, у нуқул эски халқ эртаклари, достонлари асосида асарлар ёзади. У, фольклор материалларига танқидий ёндашмайди. Шунинг натижасида қўпол сиёсий хатоларга йўл қўяди. Унинг «Кўнгилли кеча» асари, «Ширин кун» тўпламидаги ғоясиз, тутуриқсиз, бадиий жиҳатдан тубан ше'рлари бунга мисол бўлаолади. Унинг «Кўнгилли кеча» деган саҳна асари эса, болалар тарбиясига мутлақо зарарлидир.

Докладчи бошқа болалар ёзувчиларининг асарларидаги камчиликларга ҳам тўхталиб ўтди.

★

Пленумнинг 17 — 18 март кунларидаги йиғилишларида бу масалалар юзасидан музокаралар бўлди ва 27 киши чиқиб сўзлади.

Ёзувчи **Адҳам Ҳамдам** (Андижон) ёшлар учун ёзилган бадиий асарларда болаларнинг ёшлари ҳисобга олиниши, бу асарлар та'лим-тарбия талабларига жавоб бериши зарурлигини, аммо ба'зи болалар ёзувчилари бунга риоя қилмаётганликларини мисоллар блан айтиб берди. Шоир Ўткир Рашиднинг болалар учун нашр этилган «Ўртоқлар» деган ше'рлар тўпламида болалар психологияси тўла ҳисобга олинмаган.

Ўзбекистон радио эшиттириш комитети болалар эшиттириш бўлимининг муҳаррири ўртоқ **М. Скрипник** Ўзбекистонда рус болалари учун бадиий асарлар яратиш иши ўз ҳолига ташлаб қўйилганини кўрсатиб ўтди. Республикадаги рус ёзувчилари бу муҳим масалага э'тиборсизлик блан қараётирлар, деди ўртоқ Скрипник. Шунинг натижасида, Ўзбекистон болалар ҳаётига оид бадиий асарларни радио орқали эшиттиришда қийинчиликлар содир бўлмоқда.

Қорақалпоғистон АССРдаги болалар адабиётининг аҳволи ҳақида ёзувчи Аймбетов муфассал сўзлаб берди. Сўнгги йилларда қорақалпоқ болалари учун ўнлаб китоблар нашр этилган. Ўртоқ Аймбетов ўзбек болалар ёзувчилари блан қорақалпоқ болалар ёзувчилари орасида ижодий ҳамкорлик йўқлигини танқид қилди.

Филология фанлари кандидати ўртоқ **М. Юнусов** (Бухоро) «Ленин учқуни» газетаси болалар учун ёзилган энг яхши асарларни, айниқса қардош республикалардаги болалар ёзувчиларининг асарларини ёмон ёритмоқда, деб жуда тўғри танқид қилди. Ўртоқ Юнусов Ўзбекистон Давлат нашриёти томонидан ёш насл учун чиқарилаётган китоблар жозибали эмаслигини — расмлари хира, ҳатто, ма'носиз эканини, муқовалари жуда ҳам ҳунук расмлар, буёқлар блан ишланаётганини мисоллар блан айтиб берди.

Пленум иштирокчилари болалар ёзувчилари — Ўзбекистон Давлат нашриётининг ходимлари **И. Муслим** ва **Ш. Са'дулла** ўртоқларнинг пленумдаги сўзларидан мутлақо қаноатланмадилар. Улар Ўзбекистон Давлат нашриёти болалар учун ғоявий ва бадиий жиҳатдан ярамас асарларни (шу жумладан Ш. Са'дулланинг зарарли китобларини) нима учун босиб чиқараётганини айтмадилар, ўз айбларига иқрор бўлишни истамадилар. Ўртоқ Ил'ёс Муслим умумий гаплар айтиш блан чегараланди. Ўртоқ Ш. Са'дулла эса, болалар учун Навоийнинг ишқий достонларини, подшоҳ Бобурнинг хотираларини, ҳамма ўзбек эпик халқ достонларини қайтадан нашр этиш зарурлигини, бу асарлар гўё, ўзбек болалар адабиётининг олтин хазиналари эканини да'во қилди. Ўртоқ Ш. Са'дулла диний эртакларни, Насриддин афанди латифаларини ўзича қайтадан ишлаб (бузиб) болаларга тақдим этгани етмаганидек, энди Навоий асарларини ҳам қайта ишлаб болаларга тақдим этишни таклиф қилди. Пленум иштирокчилари бундан жуда ҳам таажжубландилар.

Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг секретари ўртоқ **Ш. Саломова** Ўзбекистонда болалар адабиёти ёш наслнинг ўсиб бораётган талабларидан орқада қолаётгани тўғрисида гапирди.

— Партия ва ҳукуматимиз, — деди ўртоқ Саломова, — болалар адабиётига мунтазам ғамхўрлик қилиб келмоқдалар. Ўзбекистонда ҳам болалар адабиётини халқимиз талаб қилгандек юксак даражага кўтариш учун ҳамма имкониятлар мавжуд. Броқ, бизнинг ёзувчиларимиз бундан тўла фойдаланмаётирлар. Ўзбек болаларининг пахта учун курашдаги иштироки, мактаб ва пионерлар ҳаёти, ота-оналарининг бурчлари, ёш мичуринчилар, авиомоделистлар, ёш техниклар тўғрисида, ёш насл тарбияси учун зарур бўлган дўстлик, ватанпарварлик, мардлик ҳақида адабий асарлар яратиш — ёзувчиларнинг муқаддас бурчидир. Ўртоқ Саломова комсомол ташкилотлари, халқ маориф органлари Ўзбекистон Совет ёзувчилар союзи блан биргаликда ёш китобхонлар конференцияларини уюштиришлари, болалар ёзувчиларининг ижодий кечаларини ташкил этишлари катта аҳамиятга эга эканини ҳам айтиб ўтди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги Сан'ат ишлари бошқармасининг бошлиғи ўртоқ **М. Муҳамедов** сан'ат муассасалари болалар адабиётини ривожлантириш ишига амалий ёрдам бермаётганини айтди ва ёш томошабинлар театрлари ҳам болалар учун қониқарсиз хизмат қилаётир, деди.

Ўзбекистон ССР Маориф министри ўртоқ **А. Муродхўжаев** пленумда музокарага чиқиб, ўзбек болалар адабиётининг қолоқлигига Ўзбекистон ССР Маориф министрлиги ҳам айбли, маориф органлари тажрибали тарбиячилар, методистлар, болалар ёзувчиларига педагогик маслаҳатлар бериб бормаётирлар, деди.

Ўртоқ Муродхўжаев болалар коллективининг интилишлари, орзу-тилакларини тасвирловчи бадиий асарлар нашр этилишга топширилмасдан олдин ўқитувчилар, болалар муассасалари ходимларининг иштирокида муҳокамага қўйилишини таклиф қилди.

Пленумда сўзга чиққан ўртоқ **Л. Климович** (СССР Совет ёзувчилар Союзидан) ўзбек совет адабиётининг ютуқ ва камчиликлари, шунингдек бу соҳадаги вазифалар ҳақида гапирди.

Пленумда иккинчи масала юзасидан **Ш. Рашидов, Ойдин, А. Қаҳҳор, Никольская** (Ўзбекистон ССР Маориф министрлигидан), болалар ёзувчиси **Ҳ. Назир, В. Абдуллаев** (Ўзбекистон Давлат университетидан) ва бошқа ўртоқлар ҳам сўзладилар.

Пленумда муҳокама қилинган ҳар икки масала юзасидан тегишли қарор қабул қилинди. Пленум 18 март куни кечқурун ўз ишини тамомлади.

Пахтадан мўл ҳосил етиштириш учун, кўклам экишига тайёргарликдаги барча камчиликларни тезда тугатиб, ер ҳайдаш ва чигит экишни большевикча уюшқоқлик блан ўтказайлик!

Самарқанд области социалистик мусобақа шартларини яхши бажармаётир

Фарғона колхозчилари ўзаро текшириш бригадасининг иш якунлари

Республика пахтачилик илғорларининг VI қурултойида Фарғона ва Самарқанд областьлари бу йил пахтадан мўл ҳосил етиштириш юзасидан социалистик мусобақа шартномасини тузган эдилар.

Самарқанд областининг колхозчилари пахта майдонининг ҳаммасидан мўл ҳосил етиштириш мажбуриятини олган эдилар. Бу вазифани бажариш учун ҳамма имкониятлар бор. Ҳосилни оширищ учун, даставвал, кўкламга пухта тайёрланиш, чигитни барвақт сифатли қилиб экиш керак.

Фарғона колхозчиларининг ўзаро текшириш бригадаси социалистик мусобақа шартларининг қандай бажарилаётганлигини текшириш учун Самарқанд областига келди.

Бригадамизнинг а'золари юқори ҳосилли бирнеча колхозда дала ишлари меҳнатни яхши уюштириш асосида ташкил этилганини, бу колхозларда совет фани ва техникаси, илғор агротехника кенг жорий қилинганини кўриб, уларнинг иш тажрибаларини ўрганиб, ўзлари учун катта сабоқлар олдилар. Жиззах районидаги Ҳамид Олимжон номли, Ленин номли, Жданов номли, Каганович номли колхозлар, Пастдарғом районидаги Карл Маркс номли, «Қизил кўшин» колхозлари ва бошқа колхозлар мўл ҳосил учун астойдил курашиб, областьда биринчи бўлиб чигит экишга уюшқоқлик блан киришмоқдалар. Биз уларнинг ишларини кўриб жуда хурсанд бўлдик.

Афсуски, бундай яхши намуналарни областьдаги районларда жуда кам учратдик. Ирригация-мелиорация ишлари областьда 1 мартгача тамомланиши керак эди. Аммо бу ишлар жуда кечикиб бажарилмоқда.

Ма'лумки, Иштихон, Жомбой, Пойариқ ва бошқа ба'зи районларда мелиорация ишларининг яхши йўлга қўйилмагани пахтадан кам ҳосил олинаётганлигининг сабабларидан биридир. Шунга қарамай, область сув хўжалик идораси (бошлиғи ўртоқ Дадасьянц) ва мазкур районлардаги раҳбар ташкилотлар куз-қиш фаслида далаларнинг мелиорация аҳволини яхшилаш учун амалий чора кўрмадилар.

Иштихон районида колхозчиларга ёрдам бериш учун иккита экскаватор ажратилган. Уларнинг иши тўғри уюштирилмаганлиги орқасида, бу экскаваторлар кўпинча бекор туради. Ариқ-зовур тозалаш ишларида банд бўлган колхозчиларнинг меҳнати ҳам яхши ташкил этилмаган. Талайгина ерларнинг захи қочирилмаган. Бунинг натижасида, ернинг етилиши кечикмоқда. Пойариқ районида, Каганович номли, «Озодлик», «Правда», Охунбобоев номли колхозлар ва бошқа бирқанча колхозларнинг ерлари экин экишга тайёрланмаган. Қорадар'ё, Иштихон ва Оқдар'ё районларида ариқ-зовурлар ҳали тўла тозаланган эмас.

Мўл ҳосил етиштириш учун ўғит жуда катта аҳамиятга эга эканлигини исбот қилиб ўтиришнинг ҳожати йўқ. Бу нарса ҳозир ҳарбир пахтакорга аёндир. Аммо Самарқанд областида маҳаллий ва минерал ўғитларнинг аҳамиятига етарли баҳо берилмаётир. Давлатимиз бу йил Самарқанд областидаги колхозларга ўтган йиллардагидан кўпроқ минерал ўғитлар берди. Аммо «Сельхозснаб» омборларидаги ўғитларни колхозларга ташиб олиш ва далага чиқариб тўкиш иши жуда ёмон уюштирилган.

Чигит экилабошлангунча далаларга бир миллион тоннадан ортиқ маҳаллий ўғит чиқариб солиш керак эди. Ма'лумотларга қараганда 10 мартгача 348 минг тоннагина маҳаллий ўғит чиқарилган. Айрим колхоз ва районларда ўтказилган текшириш далага бундан ҳам камроқ миқдорда маҳаллий ўғит солинганлигини кўрсатди. Жомбой район қишлоқ хўжалик бўлимининг ма'лумотларига кўра, Молотов номли колхознинг ерларига 200 тонна маҳаллий ўғит чиқариб солинган. Ҳақиқатда эса, бу колхоздаги пахта майдонининг бир гектарига ҳам ўғит солинган эмас. Оқдар'ё район, Бурғали қишлоқ советидаги Охунбобоев номли ва Оржоникидзе номли колхозларда 355 тонна маҳаллий ўғит далага чиқарилган, деган ма'лумотни бердилар. Аммо, ҳақиқатда, атиги 40 тонна ўғит чиқарилган экан. Бундай ҳоллар Қорадар'ё, Иштихон районларидаги ва областьнинг бошқа районларидаги колхозларда ҳам учрайди.

Экиш ишларининг қониқарсиз бораётганлигининг сабабларидан бири — кўп колхозларда меҳнатнинг яхши уюштирилмаганлигидир. Иштихон районидаги «Коммунизм» колхозида февраль ойида ва март ойининг биринчи ўнкунлигида 3.330 меҳнат куни, «Қизил байроқ» колхозида 3.400 меҳнат куни прогул қилинган. Бундай аҳвол бошқа колхозларда ҳам учрайди. Масалан, Пастдарғом, Оқдар'ё, Қорадар'ё, Метон, Жомбой районларида колхозчиларнинг қарийб ярми дала ишларида қатнашмаётир. Биз бориб текширган кўпгина колхозларда а'золарнинг талайгина қисми белгиланган иш нормасини бажармаётир. Шуни айтиш керакки, ба'зи колхозларда 1950 йилги иш нормалари шу вақтгача белгилангзн эмас. Меҳнатни ҳисобга олиш тартибга солинмаган, бригадаларда табельчилар йўқ. Масалан, Жомбой районидаги «Ленин йўли» колхозида 1 январьдан буён табельчилар йўқ. Комсомол районидаги «Маданият», «Зарафшон» колхозларида, Иштихон районидаги «Қизил Октябрь», «Оқ олтин» колхозларида, Оқдар'ё районидаги Ленин номли колхозда табельчилар колхозчиларнинг ишга чиқишини кичкина бир қоғозга қайд қилиб қўяқоладилар, бажарилган ишнинг номи ва ҳажмини эса кўрсатмайдилар.

Қорадар'ё ва Оқдар'ё районларидаги кўпгина колхозларда иш ҳайвонлари ва қишлоқ хўжалик асбоблари бригадаларга бириктириб берилган эмас. Бригада бошлиқлари экиш планлари ва ҳосил юзасидан берилган топшириқларни билмайдилар.

Областьдаги колхозларда ишлабчиқариш планларини ва бригада ҳамда звеноларга бериладиган топшириқлар планини тузиш иши жуда кечикиб кетган. Қорадар'ё, Иштихон, Метон ва бошқа районлардаги колхозларда йиллик ҳисоботларни тузиш ва уларни колхозчиларнинг умумий йиғилишларида тасдиқлаш кечикмоқда. Бу ҳол даромадларнинг ўз вақтида тақсимланишига халақит бермоқда. Областьдаги колхозларда ўтган йилги меҳнат кунлари юзасидан колхозчиларга тегишли бўлган 12 минг тоннадан ортиқ дон ҳалигача тақсимлаб берилмаган.

Бу жиддий нуқсонларнинг юз беришига сабаб шуки, область қишлоқ хўжалик бошқармаси ва район қишлоқ хўжалик бўлимлари колхозларда меҳнатни уюштириш масалалари блан шуғулланмаётирлар.

Областьдаги трактор парки дала ишларини ўз вақтида бажаришда катта роль ўйнайди. Аммо шуни айтиш керакки, область қишлоқ хўжалик бошқармаси (бошлиғи ўртоқ Юдин, бош инженери ўртоқ Пильберг) тракторлар ва тирков асбоблари ремонтини уюштиришга э'тибор қилмаётирлар. Тракторларнинг 20 проценти шу вақтгача экиш ишларига тайёрланмаган. Қорадар'ё районидаги 2-нчи, Жиззах районидаги 1-нчи ва 2-нчи, Хатирчи районидаги 1-нчи МТСнинг тракторларидан қарийб ярми ҳалигача ремонт қилинмаган.

Пахта майдонларини ҳайдаш ва бороналаш, партов ерларни очиш вақти келди. Аммо областьдаги колхозларда бу ишлар ҳали ҳам кучайтириб юборилган эмас. Колхозларда неча юзлаб трактор бекор ётибди, қуриб қолаётган ерлар эса ҳайдалмаётир.

Ер ҳайдаш ишларининг кечикиши ўтган йиллардагидек бу йил ҳам чигит экишни барвақт ўтказишга халақит бериши мумкин. Ер ҳайдашнинг кечикишига сабаб нима? Ҳамма районларда бизга: «ҳали ёғингарчилик кунлари бор, шу сабабдан шошилмасак ҳам бўлади» деб жавоб қайтардилар. Айрим ходимлар ўзларининг ана шу нотўғри ва зарарли да'воларини исбот қилиш учун: «ҳайдаб қўйилган ерлар ёмғир ёққанидан кейин қотиб қолади, бундай ерларни иккинчи марта ҳайдашга тўғри келади», демоқдалар. Кўп районлардаги ходимлар чуқур қилиб ҳайдалган ерларни экиш олдидан қандай ишлаш кераклигини билганлари ҳолда, илмга хилоф бўлган ва танқиддан тамомила тубан шундай хато фикрларга асосланадилар. Пастдарғом район қишлоқ хўжалик бўлимининг бош агрономи ўртоқ Березовский, Жомбой район қишлоқ хўжалик бўлимининг бош агрономи ўртоқ Бочкарев кузда шудгор қилинган 5 минг гектарга яқин ерларни қайтадан ҳайдашга қарор берганлар.

Областьлардаги МТСлар кузда 43 минг гектар ерни шудгор қилдилар. Текшириш натижасида, бу ерларнинг кўпчилиги қайтадан ҳайдалмай ва ҳатто чизельланмай ҳам чигит экишга тайёр эканлиги аниқланди. Ёғингарчиликдан кейин тупроқнинг қотиб қолишига йўл қўймаслик учун бу ерларни эрта баҳорда бороналаш кифоядир. Колхоз раҳбарларининг кўпчилигида кузда шудгор қилинган ерларни қайта-қайта ҳайдаш майли бор. Кузда шудгор қилинган ерларга гўнг, суперфосфат, эски деворларнинг тупроғини чиқариб тўкмоқдалар. Бу ҳол колхозларда кузда шудгор қилинган ерларни турли баҳоналар блан қайта-қайта ҳайдаш майли борлигини кўрсатади. Кўпгина агрономлар агротехника қоидаларининг ана шундай жуда қўпол бузилишига э'тибор қилмаётирлар.

Ма'лумки, Самарқанд областида кўклам фаслида сув камчил бўлади. Шу сабабдан, тупроқнинг табиий намини сақлаш жуда катта аҳамиятга эгадир. Ҳолбуки, область қишлоқ хўжалик бошқармаси ҳам (бошлиғи ўртоқ Юдин, бош агрономи ўртоқ Антонюк), кўпгина МТСларнинг директорлари ҳам шудгор қилиб қўйилган ерларни борона қилишга киришмаганлар. Ҳолбуки, илғор агротехника шу тадбирни амалга оширишни қаттиқ талаб этади.

Областьдаги колхозларда 8.400 борона бор. «Сельхозснаб» ва область матлубот союзининг омборларида 1.467 тача борона ётибди. Ҳамма чопиқ ва ҳайдов тракторларига тиркаш учун етарли миқдорда бороналар бўлса ҳам, областьда ерларни бороналаш учун энг қулай муддат қўлдан бой берилмоқда.

Агрономия фани ва тажриба кузда шудгор қилинган ерларни эрта кўкламда бороналаш фойдали эканлигини исботлади. Самарқанд областининг колхозларида эса бу тадбирга мутлақо э'тибор берилмаётир. Ерларни бороналаб, айни бир вақтда суперфосфат солиш ерда намни кўпроқ сақлаш имкониятини беради ва ўғитнинг та'сирини кучайтиради.

Самарқанд областида баҳори дон экишни ўз вақтида бемалол тамомлаш мумкин эди, бу эса талай миқдорда техникани ва ишчи кучларни пахта далаларига кўчириш имкониятини берар эди. Аммо дон экиш иши секин бормоқда.

Кўп жойда пахта ерлари ғўзапоядан тозаланмаган. Бу ҳол ҳамма тракторлар далага чиққан қизғин иш пайтида ер ҳайдашга тўсқинлик қилиши мумкин. Область қишлоқ хўжалик бошқармасининг ма'лумотларига кўра, сўнгги кунларгача 50 минг гектар ердаги ғўзапоя йиғиб олинмаган. Оқдар'ё, Қорадар'ё, Жомбой ва Пастдарғом районларидаги бирқанча колхозда пахта ерларининг 60—70 проценти ғўзапоядан тозаланмаган. Далаларни ғўзапоядан тозалаш мутлақо қониқарсиз бормоқда. Бирқанча жойларда ғўзапоя ўроқ блан ўрилиб, илдизи ерда қолдирилиб кетмоқда. Бу эса ерни яхши ишлашга халақит беради. Далага чиққан «Универсал»ларнинг кўп қисми бекор туришига қарамай, ғўзапоядан тозаланмаган ерларни ғўзапоя юлиш машиналари блан ҳайдаш ва айни бир вақтда ерга суперфосфат солиш иши уюштирилмаган.

Областьнинг колхозлари 20 минг гектар ерга 20 мартдан кечикмай беда экишлари керак эди. 10 мартгача 670 гектар ерга беда экилди, холос. Беда экиш ҳали ҳам чинакам қизитиб юборилмаган. Областьда беда уруғи етишмаётир. Кенг қаторлаб экканда, бу қийинчиликни бартараф қилиш мумкин. Бунинг учун бутун имконият бор. Лекин бирон жойда ҳам бедани кенг қаторлаб экиш усули қўлланилмаётир.

Областьнинг кўп колхозларида, қишлоқ хўжалик артели Уставига ва алмашлаб экиш талабларига хилоф суратда, бедапоялар далачилик бригадаларига эмас, балки чорвачилик фермаларига бириктириб қўйилган. Бу ҳол бизни ажаблантирди. Шу сабабли бедапояларнинг ҳақиқатда қаровсиз ташлаб қўйилганлиги равшан, чунки чорвачилик фермаларида етарли ишчи кучлари ва ерни ишлайдиган асбоблар йўқ.

Кўпчилик колхозларда экиш ишларининг бундай қониқарсиз аҳволда бўлишига сабаб шуки, областьда колхозларга юзаки раҳбарлик қилинмоқда, колхозчилар ва тракторчилар ўртасида оммавий-сиёсий ишлар яхши йўлга қўйилмаган.

Текшириш вақтида аниқланишича, областьнинг кўпгина колхозларида, айниқса Оқдар'ё, Пойариқ, Метон, Иштихон районларида колхозчилар ўртасида оммавий-сиёсий ишлар жуда сусайтириб юборилган, бирталай колхозлар, бригада ва звенолар ўртасида ҳали социалистик мусобақа шартномалари тузилмаган. Кўп колхозчилар Фарғона пахтакорлари блан социалистик мусобақа шартномаси тузилганлигини ҳам билмайдилар. Кўпгина колхозларда далада суҳбатлар ўтказилмайди, деворий газеталар, «Жанговар варақа»лар чиқарилмайди, илғорларнинг тажрибаси оммалаштирилмайди.

Областьдаги район партия ва совет ташкилотларининг ходимлари шуни тушуниб олганлари йўқки, агар бу йил пахта учун курашга кенг омма чинакам сафарбар қилинмаса, ҳосилни ошириш учун ҳарбир район, колхоз, бригада, звенода бўлган барча имкониятлардан тўла фойдаланилмаса, пахта ҳосилини кескин суратда ошириш ишида ўз-ўзидан катта муваффақиятга эришилади деб умид қилиб бўлмайди. Кўпчилик районларда пахта ҳосилини кўпайтириш соҳасида турган мас'улиятли вазифаларни назарга олиб, партия, совет ва ер органларининг иши тубдан қайтадан қурилганлиги сезилмаётир.

Ўзаро текшириш якунлари колхоз йиғилишларида, қишлоқ советлари активларининг йиғилишларида муҳокама қилинди. Биз бу йиғилишларда аниқланган камчиликларни сўзлаб бердик ва ўз тажрибаларимиз блан ўртоқлашдик. Агрономларнинг область кенгашида агротехника қоидаларининг бузилишига доир фактлар ҳартарафлама муҳокама қилиниб, уларни йўқотиш юзасидан амалий тадбирлар белгиланди.

Биз областьнинг колхозчилари, тракторчилари ва қишлоқ хўжалик мутахассислари, район, область партия ва совет ташкилотлари, қишлоқ хўжалик органлари йўл қўйилган хатоларни тугатиш учун ҳамма чораларни кўриб, чигитни қисқа муддатда юксак агротехника тадбирларига амал қилиб экиб оладилар деб ишонамиз.

Н. Акрамов Фарғона область ўзаро текшириш бригадасининг раҳбари, Фарғона область ижроия комитети раисининг ўринбосари. Ўзаро текшириш бригадасининг а'золари: **Н. Малицкий** Фарғона область қишлоқ хўжалик бошқармасининг бош агрономи, **С. Михальянц** Фарғона МТСининг старший агрономи, **Х. Аҳмедов** Бағдод МТСининг участка агрономи, **А. Йўлдошева** Социалистик Меҳнат Қаҳрамони, Қўқон районидаги Энгельс номли колхознинг звено бошлиғи, **Р. Шониёзова** Охунбобоев районидаги Каганович қишлоқ советининг раиси, **А. Деҳқонов** Бувайда районидаги Максим Горький номли колхоз ҳосилот советининг раиси, **А. Умаров** Водил районидаги Каптархона қишлоқ советининг раиси, **В. Попондопуло** «Правда Востока» газетасининг мухбири, **Ғ. Ашуров** «Қизил Ўзбекистон» газетасининг мухбири.

Тошкент область Юқоричирчиқ районидаги Ворошилов номли колхоз чигит экишга киришди. Суратда: тракторчи Асил Ражабов (1-нчи МТС) ва сеялкачи Рўзибой Миркарамов ўртоқлар чигит экмоқдалар.
А. Ашкинезер фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

Бир қишлоқнинг икки колхозида

Мирзачўл ерларига жон киргизаётган Киров каналининг суви жимирлаб оқмоқда. Канал тепасига қурилган баланд кўприкдан поёнсиз далалар, дарахтзор колхоз қишлоқлари бемалол кўриниб туради. Қирлардаги кўмкўк майса кўнгилга алланечук енгиллик бахш этади.

Мўл ҳосил етиштириш мақсадида эрта баҳорда далага чиққан колхозчи деҳқонлар зўр ғайрат блан ишламоқдалар, чигит экишга ҳозирлик кўрмоқдалар.

Экиш тараддуди... ўғит ортган машина, аравалар дала бошига ҳам ўтмай келиб турибди. Бўрсиллаб қолган марза ва уватлар бузилиб, текисланмоқда.

★

«Октябрь» колхозига келганимизда, кун тушдан оғиб қолган эди. Деворлари сирланган колхоз идорасининг тепасидаги қизил байроқ ҳилпирайди. Ичкарига кирганимизда, телефон жиринглаб қолди. Қўшни хонада ўтирган киши қўлидаги йўғон қизил қаламни узун дафтар саҳифасига қўйиб, телефон эшитишга чиқди.

— Колхоз бухгалтери Харитонов эшитади... Лаббай? Раис далада... Ҳа, 50 гектар ерга беда экилди. Ҳозир яна ер тайёрланмоқда. Чигитни ташиб олдик. Қолган ўғитни олиб келиш учун иккита машина юборилди. Ўн минг туп кўчат экмоқчимиз...

Бухгалтер телефон қилган кишининг ҳамма сўроқларига қисқа ва аниқ жавоб берди.

Дарҳақиқат, Мирзачўл районидаги «Октябрь» колхозининг а'золари пахтадан мўл ҳосил олиш учун шу кунларда зўр ғайрат блан меҳнат қилмоқдалар. Далага маҳаллий ўғит чиқариш, ер ҳайдаш ва бошқа қишлоқ хўжалик ишлари тез сур'атлар блан бажарилмоқда.

—Пахтада гап кўп, — деди колхоз илғор звеносининг бошлиғи Носиржон Ҳалилов, — устимиздаги кийим-бош, омбордаги ғалла, кассамиздаги пул, кўнглимизни равшан қилиб турган чироғ, қўтондаги қўй, ўйин-кулги... ҳаммаси пахтадан. Мен бошлиқ звено ўтган йили ҳар гектар ердан 34 центнердан ҳосил олди. Оиламдаги тўрт киши 1.334 меҳнат куни ишлади. Биз 18 минг сўмга яқин пул, 3.977 килограмм ғалла олдик. Бу йил ниятимиз бошқача. 50 центнердан пахта етиштирамиз. Шунга яраша ҳаракат қилаётирмиз.

Носиржон Ҳалилов бошлиқ звено а'золари агротехника қоидаларига тўла амал қилганликлари ва тажрибакор пахтакорларнинг йўл-йўриқларини амалга ошираётганлиги учун ҳосил миқдорини йил сайин оширмоқдалар. Колхознинг бошқа звенолари ҳам улардан ўрнак олиб, яхши натижаларга эришаётирлар.

☆

Кечқурун колхозчиларнинг умумий йиғилиши бўлди. Колхоз раиси ўртоқ Брукттий йиғилишда сўзлаб, шундай деди:

— Ҳаво жўнашиб кетди. Қилинадиган ишлар жуда кўп. Ғалла экишимиз, беда сепишимиз керак. Ҳозиргача бешта арава, битта машина блан гўнг ташиётган бўлсак, энди араваларни икки баравар кўпайтиришимиз зарур. Кеча МТСдан: қанча гектар ер ҳайдашга тайёр? деб сўрашди. Ерларни текислаб ҳайдашга тайёрлаб қўйсак, ўзимизга фойда. Ўзларингиз яхши биласизлар: колхозимиз бўйича ҳар гектар ердан 30 центнердан пахта берамиз, деб ва'да қилганмиз. Бу, ҳазилакам гап эмас. Ҳозир айни ишлайдиган палла.

Бригада ва звено бошлиқлари, барча колхозчилар раиснинг сўзини қизғин қувватладилар. Йиғилишда кўклам экишига тайёргарликни янада қизитиб юборишга қарор қилинди.

☆

«Зарбдор» колхозининг ерлари тузилиши жиҳатидан «Октябрь» колхозининг ерларидан сра қолишмайди. Ҳар иккала колхоз ҳам Киров каналидан сув ичади. Лекин бу қўшни колхозларнинг ҳосилида жуда катта фарқ бор. «Октябрь» колхози гектаридан қарийб 28 центнердан ҳосил олганда, «Зарбдор» колхози гектаридан атиги 14 центнердан ҳосил топширди. Сабаби нимада? Бу ерда одам кучи етишмайдими?

Йўқ, бундай эмас, ҳар иккала колхозда ҳам имконият бир хилда. Аммо «Зарбдор» колхозида кўкламга тайёргарлик кўришда ҳар йили кеч қолинади.

«Зарбдор» колхозида экишга тайёргарлик ишлари бу йил ҳам бўш. Далага маҳаллий ўғит чиқариш, ариқ-зовурларни тозалаш қониқарсиз бораётир. Ишга яроқли 120 кишидан ҳозир далада атиги 30 киши ишламоқда. Бори-йўғи 35 тонна маҳаллий ўғит ташилди. Бу йил ўзлаштирилиб, экин экилиши керак бўлган 7 гектар ерга қўл тегизилгани ҳам йўқ. Қишлоқ хўжалик асбоблари ремонти ҳам суст бораётир.

Агар меҳнат яхши ташкил қилинса, илғорлар тажрибаси ва агрономия қоидалари тўғри амалга оширилса, кўкламга тайёргарлик ишлари жадаллаштириб юборилса, отхонада чириб ётган гўнглар тезроқ далага чиқариб, солинса, «Зарбдор» колхозининг ҳам ерларида мўл ҳосил етиштириш мумкин. Бу соҳада улар ўз қўшнилари «Октябрь» колхози а'золаридан ўрнак олишлари, тажриба ўрганишлари керак!

С. МАҲКАМОВ

Чигит сеялкасини автоматсиз ишлашга қандай мослаш керак?

Ўзбекистон колхоз ва совхозларига давлат ғоят катта ёрдам бермоқда. Республикамиз бу йил кўпгина трактор ва қишлоқ хўжалик машиналари олмоқда. Қишлоқ хўжалик механизаторларининг вазифаси—кучли техникадан унумли фойдаланиб, қишлоқ хўжалик ишлари қизиб кетган даврда биронта ҳам машинанинг бекор туришига йўл қўймасликдан иборатдир.

Агарда «Универсал» тракторларда автоматлар бўлмаса, автомат блан ишлайдиган янги чигит сеялкалари ва «Универсал» тракторларининг бекор туришига йўл қўймаслик учун сеялканинг иш органларини кўтарадиган ва туширадиган оддий асбоб-ричаг ўрнатиш тавсия қилинади. Бу ричаг сеялканинг квадрат валига ўрнатилади.

Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институти кафедраси ва Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги инженерлари томонидан ишланган бу асбоб амалий ишда текшириб кўрилди ва яхши натижа берди. Бу асбобни қандай ясаш керак?

10х45 ёки 12х40 қалинлигида бўлган ясси темирдан худди культиватор, пичан ўриш машинаси ва бошқа қишлоқ хўжалик машиналарида бўлганидек илгакли ричаг тайёрланади. Ричагни квадрат валга мустаҳкамлаш учун сеялканинг детали—качалкадан фойдаланилади (ССК—216). Ричагнинг икки учини маҳкамлаб қўйиш учун икки жойдан тешилади. Тешикларнинг оралиғи ричагда ҳам, качалкада ҳам бир хил бўлади. Окучник ричагидан (ССК—219) ҳам фойдаланиш мумкин, лекин бу ҳолда ричагни яна бир жойдан тешишга тўғри келади. Сеялка качалкаси ёки окучник ричаги узунасига қўйилган швеллернинг ўнг томонидан квадрат валга кийгизиб қўйилади. Квадрат вал ўртасидан унинг охиригача ричагнинг узунлиги 1000—1200 миллиметр бўлади. Пружина кронштейни (ССК—227)

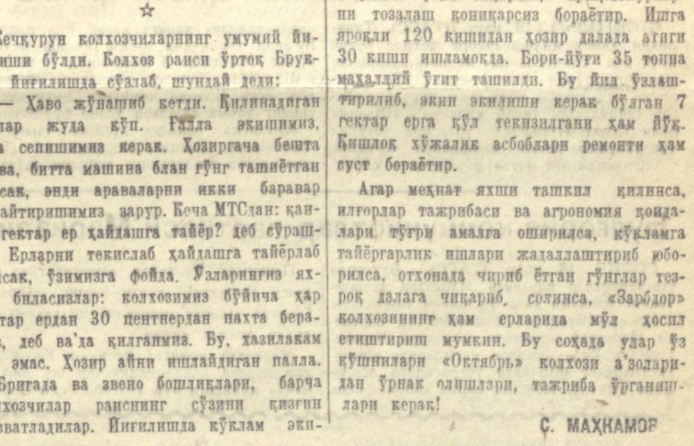

узунасига қўйилган швеллернинг олдинги томонига кўчирилади. 12х35 миллиметр қалинлигидаги ёки бошқа шунга яқин қалинликдаги ясси темирдан пружина кронштейнига накладка тайёрланади ва расмда кўрсатилганидек ўрнатилади:

Кўтаргич ричагини (ССК — 218 а) квадрат вал бўйича 180 градусга буриш ва узунасига қўйилган швеллернинг ўнг томонига кўчириш керак. Кўтаргич пружинаси олдинга чиқарилиб, бир учи кўтаргич ричагига, иккинчи учи пружина кронштейни ўраб олган накладка учига маҳкамлаб қўйилади.

10х40 ёки 10х45 қалинликдаги ясси темирдан сектор тайёрлаб, бир учи блан кўндаланг швеллерга, иккинчи учи блан узунасига қўйилган швеллерга бириктилади. Секторнинг тўрт жойидан кемтик қилиниб, дастлабки уч кемтик сеялканинг кўтаргич ричагини иш вақтида тегишли даражада тутади, энг юқоридаги кемтикка машинани бўш юргизган вақтда ричаг кўтариб қўйилади. Ричагни кўтариш ва туширишни осонлаштириш учун унга оёқ блан босадиган педаль қўйиш тавсия этилади.

Сеялканинг иш органларини сеялкачи бир қўл блан бемалол кўтариши ва тушириши мумкин. Сеялка тишлари ерга жуда ботган чоқлардагина оёқ педалидан фойдаланиш керак. Бу асбоб сеялкани қўл блан кўтариш ва туширишни та'минлаб, уруғ экиш чуқурлигини йўл-йўлакай тартибга солиш имкониятини ҳам беради.

Сеялкани автоматсиз ишлаш учун колхоз темирчилик устахонасида, деярлик ҳечқандай чиқимсиз мослаш мумкин. Шу блан бирга, автоматлар келиши блан сеялкани яна автомат блан ишлайдиган қилиш ҳам осон.

Бу асбобни тайёрлашга дарҳол киришиш керак. Чигит экиш бошланди. Чигит экишда барча сеялкалардан, барча «Универсал» тракторлардан тўла ва унумли фойдаланиш керак.

Инженерлар: **В. ЛАЗУНОВ, Н. ПОЛЕКУТИН, Г. ВАСИЛЬЕВ, Н. МАНКЕВИЧ.**

Тинчлик тарафдорлари жаҳон конгресси Доимий комитетининг сессиясида

СТОКГОЛЬМ, 18 март. (ТАСС). Совет вакили Зинаида Гагарина сессияда нутқ сўзлаб, бундай деди:

Хотин-қизлар тинчлик учун курашга ўз мамлакатларидаги халқлар блан биргаликда тобора актив қатнашмоқдалар.

Миллионларча хотин-қизлар самарали актив кураш олиб бориш йўли блангина тинчлик, демократия барпо қилиш ва ҳозирги авлоднинг ҳамда келгуси авлодларнинг бахтли яшашини та'минлаш мумкинлигини англадилар ва яна неча миллионлаб хотин-қизлар буни англаб оладилар.

Хотин-қизлар оддий меҳнаткашларнинг тинч ва осойишта меҳнат қилиши ва хавф-хатарсиз яшаши маҳкам жипслашиб тинчлик ишини қат'ий ҳимоя қилишга боғлиқ эканлигини тобора яхши тушунмоқдалар. Шунинг учун ҳам биз, хотин-қизлар «Тинчлик бўлишини кутиб ўтирмайдилар, балки уни курашиб қўлга киритадилар» деган муқаддас шиорни тобора қўллаб-қувватламоқдамиз.

Халқаро демократик хотин-қизлар уюшмаси ижроия комитетининг а'зоси сифатида менга шу нарса ма'лумки, мазкур уюшманинг барча 59 миллий секцияси тинчлик учун актив кураш олиб бормоқда ва одамларни кўплаб қирадиган қурол бўлмиш атом бомбасини тақиқлаш учун, яроғ-аслаҳаларни камайтириш учун, Тинчлик аҳди тузиш учун ҳ.мда Вьетнам, Индонезия, Малайя халқларига қарши олиб борилаётган урушни тўхтатиш учун дадил курашмоқда.

Хотин-қизлар ҳамма ерда тинчлик учун актив курашчи эканликларини кўрсатмоқдалар, бундан бошқача бўлиши мумкин ҳам эмас. Урушнинг асосий оғирлиги даставвал хотин-қизлар зиммасига тушади. Аммо бундан ҳам муҳимроқ нарса бор. Хотинларнинг ҳаётида уларни беҳад қувонтирадиган ва қаттиқ хафа қиладиган ҳодисалар бор. Янги кишига ҳаёт бахш этиш онанинг буюк бахтидир. Ўз фарзандидан ажралиб қолган онанинг ҳасратидан ҳам оғирроқ қайғу-алам йўқ.

Герман ва итальян фашизми устидан қозонилган ғалаба, япон империализми устидан қозонилган ғалаба инсониятга жуда қимматга тушди.

Неча миллионлаб оиланинг ёстиғи қурили. Жуда кўп оналар ўз болаларидан жудо бўлдилар. Биз, совет хотин-қизлари урушнинг айниқса оғир аламларини бошимиздан кечирдик.

Биз урушнинг нима эканлигини яхши биламиз.

Ҳарбир мамлакатдаги хотин-қизлар ўз қариндош-уруғларининг хотираси учун, ўз ўғиллари, эрлари ва ака-укалари тўккан қон ҳурмати учун тинчликни қаттиқ туриб ҳимоя қиладилар ва қаттиқ кураш олиб бориб, тинчлик ишини қўриқлайдилар. Биз, совет хотин-қизлари—оналар ва опа-сингиллар урушни хоҳламаймиз ва тинчлик ишининг тантана қилишига астойдил ишонамиз. Тинч шароитда ижодий меҳнат қилинган ҳарбир кун биз учун азиздир ва биз буни очиқ айтамиз.

Ҳозирги вақтда менинг Ватанимда қурилиш ишлари ғоят кучайиб кетди. Сўнгра ўртоқ З. Гагарина совет шаҳарлари ва қишлоқларини тиклаш соҳасида катта муваффақиятларга эришилганини кўрсатадиган жуда кўп мисоллар келтирди.

Ўртоқ З. Гагарина сўзини давом эттириб бундай деди: урушдан кейинги беш йил ичида халқимизнинг моддий аҳволи ғоят яхшиланди ва маданий савияси бениҳоя ўсди. Ҳукумат шу йил 1 мартдан бошлаб озиқ-овқат ва саноат молларининг нархини камайтирди. Бу тадбир ҳам халқимизнинг моддий аҳволини яхшилаш ва маданий савиясини оширишга катта ёрдам берди. Урушдан кейинги даврда нарх-наво учинчи марта камайтирилди.

Совет халқи маданият соҳасида ҳам жуда катта муваффақиятларга эришди. Бизнинг мамлакатимизда еттийиллик мажбурий та'лим амалга оширилди. Бошланғич, еттийиллик ва ўрта мактабларда, техникумларда ва бошқа махсус ўқув юртларида йигит ва қизлардан 36 миллион киши ўқимоқда. Олий ўқув юртларида 1 миллион 128 минг киши ўқимоқда. Йиллик бюджетимизнинг 28 проценти халқ маорифи ва ижтимоий-маданий тадбирларга сарф қилинмоқда. Қадрдон дўстлар, бу—янгилик, тараққийпарварлик душманлари бўлган кишилар да'во этганидек, уруш бюджети эмас, балки тинчлик бюджетидир.

Ма'лумки, янги уруш оловини ёқувчилар совет халқига туҳмат қилишга, совет халқини тажовузкорлик ниятларини кўзда тутади деб айблашга уринмоқдалар. Аммо ер юзининг ҳамма қисмидаги оддий кишилар уруш олови ёқувчиларнинг бундай да'воларини нотўғри эканлигини жуда яхши англайдилар. Барча оддий ва соф виждонли кишилар бизга ва бутун ер юзидаги сулҳпарвар халқларга уруш керак эмаслигини биладилар. Озодлигимизни ва бошқа халқлар эркинлигини оёқости қилишни истаган ва ўғилларимиз, эрларимиз ҳамда ака-укаларимизнинг қонларини тўкиб яна неча миллиард долларлаб фойда тўпламни истаган кишиларгагина уруш керакдир.

Барча мамлакатларнинг хотин-қизлари шуни эсларида тутишлари керакки, империалистлар бошламоқчи бўлган уруш фақат Совет Иттифоқигагина эмас, балки барча халқларга ҳам қарши қаратилган уруш бўлади. Бу уруш барча мамлакатлардаги юз мингларча тинч оилаларни хонавайрон қилади, миллионларча кишиларни ҳалок этади ва майиб қилади.

Жолио-Кюрининг ҳарқандай мамлакатдаги халққа қарши атом қуролидан биринчи бўлиб фойдаланиладиган ҳукуматни ҳарбий жиноятчи деб э'лон қилиш тўғрисидаги таклифини биз шубҳасиз қувватлаймиз.

Тинчлик уруш устидан ғалаба қозониши керак.

1950 йил тинчлик ва демократия фронтини янада мустаҳкамлаш ва кенгайтириш йили бўлиб қолсин.

Яшасин бутун дун'ёда тинчлик!

Тинчлик тарафдорлари жаҳон конгресси Доимий комитетининг сессияси ёпилди

СТОКГОЛЬМ, 19 март. (ТАСС). Бугун Тинчлик тарафдорлари жаҳон конгресси Доимий комитетининг ялпи мажлисида Комитет бош секретари Лаффитнинг ҳисобот доклади юзасидан музокаралар давом этди.

Сўнгра мажлисда атом қуролини тақиқлаш ва Тинчлик тарафдорларининг иккинчи жаҳон конгрессини чақириш тўғрисидаги хитобномаларнинг лойиҳалари муҳокама қилинди.

Сессия бу лойиҳаларни муҳокама қилиб, қуйидаги хитобномаларни бир оғиздан қабул қилди:

1. Атом қуролини тақиқлаш тўғрисида:

Биз тажовузкорлик қуроли ва одамларни кўплаб қирадиган қурол бўлган атом қуролини сўзсиз тақиқлашни ва бу қарорнинг бажарилиши халқаро миқ'ёсда қаттиқ назорат қилиб турилишини талаб этамиз.

Биз бирон мамлакатга қарши атом қуролини биринчи ишлатган ҳукуматни ҳарбий жиноят қилган ҳукумат деб ҳисоблаяжакмиз.

Биз бутун дун'ёдаги барча хайрихоҳ кишиларни бу хитобномага қўл қўйишга чақирамиз.

2. Тинчлик тарафдорларининг иккинчи Жаҳон конгрессини чақириш тўғрисида:

Биз барча хайрихоҳ кишиларга мурожаат қилиб, тинчлик тарафдорларининг 1950 йил тўртинчи кварталда Италияда чақириладиган иккинчи Жаҳон конгрессига ўз вакилларини тайинлашларини сўраймиз.

Биз барча ижтимоий, диний группаларга ва маданият арбобларига, ҳозирги вақтда юз берган кескин халқаро аҳволнинг сабаблари тўғрисида қандай фикрда бўлишларидан қат'ий назар, бу кескин аҳвол муносабати блан ташвишланаётган ва халқлар ўртасида тоту муносабатлар ўрнатилишини чинакам истаган барча софдил кишиларга мурожаат қиламиз.

Биз ўзаро келишиб иш кўриш учун асос сифатида атом қуролини тақиқлашни ва атом қуролини биринчи ишлатган ҳукуматни қоралашни таклиф этамиз.

Бундан ташқари, Доимий комитет сессиясининг сўнгги мажлисида ташкилий масалалар юзасидан қарорлар қабул қилинди.

Шу блан Тинчлик тарафдорлари жаҳон конгресси Доимий комитетининг учинчи сессияси ўз ишини тамомлади.

Стокгольмда тинчликни ҳимоя қилиш намойиши ва митинги

СТОКГОЛЬМ, 18 март. (ТАСС). Тинчликни ҳимоя қилиш шиори остида бугун кечқурун Стокгольмда меҳнаткашларнинг намойиши бўлди. Намойишчилар «Биз тинчликни истаймиз!», «Биз атом қуролини сўзсиз тақиқлашни талаб қиламиз!», «Швеция блан Совет Иттифоқи ўртасида тотулик ўрнатилсин!» деган шиорларни кўтариб, Стокгольмда энг катта ҳисобланган «Эриксдальсхаллен» залига қараб йўл олдилар. Бу ерда тинчликни ҳимоя қилиш митинги бўлди. Митингда 4 минг киши қатнашди.

Митингда Тинчлик тарафдорлари жаҳон конгресси Доимий комитети 3-нчи сессиясининг ҳамма а'золари ҳозир бўлдилар.

Митингда раислик қилган Ценнстрем Финляндия, Швеция, Норвегия ва Дания демократик ёшларининг тинчлик эстафеталари Доимий комитет раиси Жолио-Кюрига тинчлик мактубларини топшириш учун залга келганликларини айтди.

Митинг қатнашчилари бу мактублар ўқиб берилганида гулдурос қарсак чалдилар.

Митингда Жолио-Кюри, А. Фадеев, Пьетро Ненни, Илья Эренбург, доктор Эндикотт ва бошқалар нутқ сўзладилар.

Булғория коммунистлар партияси Марказий комитетининг пленуми

СОФИЯ, 18 март. (ТАСС). Булғория коммунистлар партияси Марказий комитетининг пленуми кеча ўз ишини тамомлади.

Пленум Булғория коммунистлар партияси Марказий комитети секретари Червенковнинг Халқ армияси қисмларида коммунистларнинг фаолияти тўғрисидаги докладини эшитиб, тегишли қарор қабул қилди.

Пленумда Булғория коммунистлар партияси Марказий комитетининг секретари Георгий Цанков ташкилий масалалар юзасидан доклад қилди.

Марказий комитет пленуми Умумбулғория партия конференциясини шу йил 10 майда қуйидаги кун тартиби блан Софияда чақиришга қарор қилди: 1. Партиянинг ташкилий ва сиёсий ишлари; 2. Булғория коммунистлар партияси Марказий комитетининг составини тўлғазиш.

Пленум Иван Киновни ва Боян Болгарановни ишни уддалайолмаганликлари учун Марказий комитет составидан чиқарди.

«Мустаҳкам тинчлик учун, халқ демократияси учун!» газетасининг навбатдаги сони босилиб чиқди

БУХАРЕСТ, 17 март. (ТАСС). «Мустаҳкам тинчлик учун, халқ демократияси учун!» газетасининг навбатдаги 11 (71)-нчи сони бугун босилиб чиқди.

«Совет социалистик демократиясининг тантанаси» сарлавҳали бошмақола СССР Олий Совети сайловларига бағишланган Газетанинг биринчи саҳифасида СССР Олий Советига ўтказилган сайловларнинг якунлари босилган.

Газетада Франция коммунистлар партияси Марказий комитети Сиёсий Бюросининг а'зоси Франсуа Бийунинг «Франциядаги ўнг социалистлар—америка империализмининг малайлари» деган мақоласи, Норвегия коммунистлар партиясининг раиси Эмиль Левлиеннинг «Норвегия коммунистлар партияси ўз сафларини мустаҳкамламоқда» сарлавҳали мақоласи, Венгрия меҳнаткашлар партияси Марказий комитети Сиёсий Бюросининг а'зоси Золтан Вашнинг «Венгриянинг бешйиллик плани» деган мақоласи, Италия коммунистлар партияси бош секретарининг ўринбосари Пьетро Секкьянинг «Италия коммунистлар партиясининг мустаҳкамланиши ва Италияда Тито тўдаси агентларининг барбод бўлиши» сарлавҳали мақоласи, Чехословакия коммунистлар партиясининг бош секретари Рудольф Сланскийнинг «Чехословакияда бирлашган қишлоқ хўжалик кооперативлари» деган мақоласи, Франция коммунистлар партияси Марказий комитетининг а'зоси Андре Люненинг «Франция меҳнаткашларининг иш ташлаш ҳаракати» сарлавҳали мақоласи босилган.

«Сиёсий темаларда» сарлавҳаси остида Ян Марекнинг «Булғорияда америка жосуслари» ва «Мустамлакачилар чўчиб қолдилар» сарлавҳали икки мақоласи босилган.

Газетада халқ демократияси мамлакатларидаги ва капиталистик мамлакатлардаги меҳнаткашларнинг ҳаётига доир хабарлар ҳам босилган.

ПОКИСТОНДАГИ СОВЕТ ЭЛЧИСИ УРТОҚ СТЕЦЕНКО КАРАЧИГА КЕЛДИ

КАРАЧИ, 18 март. (ТАСС). Совет Иттифоқининг Покистондаги Фавқулодда ва Мухтор Элчиси А. Г. Стеценко бугун Карачига келди. Вокзалда совет Элчисини Покистон ташқи ишлар министрлиги протокол бўлимининг мудири Бокхари ва бошқа расмий вакиллар кутиб олдилар.

Покистондаги биринчи совет Элчисини кутиб олиш учун вокзалга совет колониясининг а'золари, журналистлар, Покистон—Совет маданий уюшмаси комитетининг а'золари, Синд вилоятидаги «Хари Комити» деган деҳқонлар ташкилоти комитетининг а'золари, шунингдек Карачидаги тараққийпарвар ёзувчилар уюшмасининг делегацияси келдилар.

ЭРОН ҲУКУМАТИ ИСТЕ'ФО БЕРДИ

ЛОНДОН, 19 март. (ТАСС). Рейтер агентлигининг мухбири Теҳрондан хабар беради: Муҳаммад Саид бошчилигидаги Эрон ҳукумати бугун исте'фо берди.

Шоҳ Саидга мурожаат қилиб, ундан янги ҳукумат тузилгунча ўз вазифасини бажаришни давом эттиришини сўради.

БЕЛЬГИЯ ҲУКУМАТИ ИСТЕ'ФО БЕРДИ

БРЮССЕЛЬ, 18 март. (ТАСС). Қирол Леопольд III ни тахтга қайтариш масаласини муҳокама қилиш мақсадида депутатлар палатаси ва сенатни чақириш юзасидан Бельгия ҳукумати а'золари ўзаро бир қарорга келаолмаганликлари сабабли, ҳукумат исте'фо берди.

ВЕНГРИЯДА НАРХЛАР КАМАЙТИРИЛДИ

БУДАПЕШТ, 17 март. (ТАСС). Венгрия халқ республикасида озиқ-овқат маҳсулотлари ва кўп исте'мол қилинадиган саноат молларининг нархлари ой сайин камаймоқда.

Газеталарнинг хабарига қараганда, 17 мартдан бошлаб Венгрияда қази-қарта ва гўшт маҳсулотларининг нархи 22 процент камайтирилган.

„Уруш оловини ёқувчилар албатта ҳалок бўладилар“

ЧЖОУ ЭНЬ-ЛАЙ БАЁНОТИ

ПЕКИН, 19 март. (ТАСС). Синьхуа агентлиги Хитой халқ республикаси Марказий халқ ҳукуматининг ташқи ишлар министри Чжоу Энь-лайнинг баёнотини, я'ни Америка Қўшма Штатларининг «Осиёдаги сиёсати» тўғрисида 15 мартда Ачесон томонидан сўзланган нутқ муносабати блан чиқарган баёнотини билдирди. Баёнотда бундай дейилади:

«Америка Қўшма Штатларининг давлат секретари Ачесон 15 мартда Осиё тўғрисида яна узундан-узоқ нутқ сўзлади. Ачесоннинг сўнгги вақтда сўзлаган жуда кўп нутқлари ва чиқарган баёнотларидан мақсад — тажовузкорликдан иборат Америка сиёсати тўғрисида ба'зи тажрибасиз кишиларни алдашдан иборатдир. Аммо фактларни э'тиборга олганда, Ачесоннинг гаплари ҳақиқатни бузиб кўрсатишдан иборат эканлиги равшан бўлиб қолади.

Ачесон 15 мартдаги нутқида, Америка Осиё халқларидан «ҳернарсани тортиб олишни истамайди», «уларни бирон имкониятдан, бирон эркинлик, бирон ҳуқуқдан маҳрум этишни» истамайди, деди. Ҳақиқатда эса Америка бундан 50 йил илгари Филиппинни ва Тинч океандаги жуда кўп стратегик оролларни эгаллаш ва иккинчи жаҳон урушидан кейин Япония блан Жанубий Қурия устидан назорат ўрнатиш блангина қолмай, балки Хитой, Индонезия, Вьетнам, Таиланд, Бирма ва Ҳиндистон устидан ҳам назорат ўрнатишга урунмоқда. Бутун дун'ёга ма'лумки, Америка Қўшма Штатлари ҳукумати Хитойни ўз қўлига олишга уруниб Чан Кай-шини қувватлади, унга кенг миқ'ёсда гражданлар уруши олиб боришга ёрдам берди, хитой халқини ҳарқандай эркинлик, ҳарқандай ҳуқуқдан ва мустақил ҳамда тинч яшаш имкониятидан маҳрум этишга урунди.

Қўшма Штатлар ҳукумати Хитой шаҳарларини бомбардимон қилиш учун ҳали ҳам Чан Кай-ши босқинчиларини аэропланлар блан та'минлаб келмоқда. Бу ҳаммага аён».

Вашингтон, — дейилади Чжоу Энь-лай баёнотида, — Вьетнам демократик республикасида, Жанубий Курияда ва Филиппинда миллий мустақиллик учун бошланган ҳаракатни бостириш ниятида тескаричи Бао Дай, Ли Син Ман ва Кирино қўғирчоқ ҳукуматларини қувватлаб келмоқда.

Сўнгра баёнотда бундай дейилади: «Лекин Ачесон Қўшма Штатлар Осиё халқларининг миллий мустақиллик учун бошлаган ҳаракатини «қувватламоқда» деб да'во қилмоқда. Бу — фактларни бузиб тасвирлаш эмасми, ахир.

Ачесон хитой халқига қарата: Сиз нима учун Америкадан ёрдам сўрамайсиз? Америка сизга ёрдам беришни истайди, деди.

Аммо хитой халқи америка «ёрдами» нимадан иборат эканлигини ўз тажрибасида синаб кўрди. Бу «ёрдам» миллион-миллион кишиларга ўлим келтиради, миллий озодлик ва ҳуқуқлардан маҳрум этади. Хитойлар Америка «ёрдами»дан халос бўлганларидан буён Хитойнинг иши яхшиланди ва у чинакам мустақил давлат бўлиб қолди.

Бу эса бутун дун'ё халқлари учун, айниқса мустамлака ва ярим мустамлакалардаги халқлар учун фойдали сабоқдир. Америка империализми ана шу мустамлака ва ярим мустамлака халқларини асоратга солди ёки асоратга солишни мақсад қилиб қўймоқда.

Ачесон Хитой блан Совет Иттифоқи ўртасида тузилган буюк иттифоқни бузишга урунмоқда. Аммо соғлом ақлга эга бўлган ҳарбир киши яхши тушунадики, Ачесоннинг сохта ва ёлғон гаплари умумий тинчлик истеҳкомини бузишга урунган пашша ҳаракати қабилидандир.

Ачесон 12 апрельдаги нутқида, Совет Иттифоқи Хитойнинг шимолдаги тўртта катта районини «ажратиб олмоқда» деб да'во қилган эмасмиди, ахир? Нима учун у 15 мартдаги нутқида яна бу ҳақда гапирмади. Уруш оловини ёқувчиларнинг тамомила ҳалок бўлишлари муқаррардир.

Ачесон хитой халқи блан Совет Иттифоқи ўртасида тузилган тенглик ва дўстлик иттифоқи америка агрессорлари блан «ўрнатилган дўстликни» тугатади, бу иттифоқ «Америка Қўшма Штатлари манфаатларига зид», деб дўқ қилмоқда. Ачесон, Хитой Осиёдаги ишлар тўғрисида ғамхўрлик қилмаётир, «хитой халқининг ҳамма ан'аналари ва манфаатларини поймол қилибгина қолмай», балки «Осиёдаги ўз қўшниларининг, америка халқининг ва барча озод халқларнинг ан'аналари ва манфаатларини ҳам поймол қилмоқда», шунингдек «Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Уставини бузмоқда», деб дўқ урмоқда. Мен Осиёдаги энг катта миллат ва унинг халқи номидан Ачесонга айтишим керакки, бу хил кулгули дўқ анахронизмдир. Ўзингизни тутиб олиб, картага бир назар солинг! Осиё халқларининг тақдирини Осиё халқлари ўзлари ҳал қилишлари керак. Тинч океаннинг нариги томонида турган Ачесон ва унинг шериклари сингари америка империалистлари бу ишларга ҳечқачон аралашаолмайдилар.

Вилле Пессининг Финляндиядаги янги ҳукумат тўғрисида айтганлари

ХЕЛЬСИНКИ, 19 март. (ТАСС). «Тюэкансан саномат» газетаси Финляндия компартияси бош секретари Вилле Пессининг Демократик матбуот бюроси мухбири томонидан берилган саволларга қайтарган жавобларини босиб чиқарди.

Мухбирнинг кенг демократик асосда ҳукумат тузиш йўлидаги интилиш нима учун муваффақиятсизликка учради, деб берган саволига Песси бундай деб жавоб қайтарди:

Бундай ҳукумат тузишга жиддий ҳаракат қилиб кўрилмади. Мамлакатимиздаги реакция аввалгича «Америка овози»га қулоқ солмоқда. «Америка овози», Европа мамлакатларидаги ҳукуматларда коммунистларнинг иштирок қилишига йўл қўймаслик керак, деб да'во қилмоқда. Америкали уруш оловини ёқувчилар Европа мамлакатларида учинчи жаҳон уруши оловини ёқувчилар манфаатлари учун ўз халқларининг манфаатларини қурбон қилишга тайёр турган ҳукуматларгина тузилишини та'минлашга урунмоқдалар. Демак, Финляндия ҳукуматининг состави олдиндан белгилаб қўйилган, я'ни бу ҳукуматда мамлакатимизнинг мустақиллигини ва тинчликни ҳимоя қилувчи коммунистлар бўлмаслиги керак, деб олдиндан белгилаб қўйилган.

Савол: Газеталарда босилган хабарларга кўра, доктор Кекконен коммунистлар ҳам иштирок қиладиган ҳукумат тузишга ҳаракат қилмадими, ахир?

Жавоб: Ҳа, доктор Кекконен шундай ҳукумат тўғрисида социал-демократлар фракциясининг фикрини сўради, лекин социал-демократлар партиясининг раҳбарлари бундай қарорга қарши чиқдилар. Социал-демократлар партиясининг фракцияси халқ демократлари қатнашадиган ҳукуматда иштирок қилишдан бош тортди, шу блан буржуа ҳукумати тузилишига замин тайёрлади.

«Суомен сосиалидемократти» газетаси 17 мартда, агар буржуа ҳукумати тузилса, социал-демократлар бундан хафа бўлмайдилар, деб ёзган эди. Ма'лумки, Деҳқонлар союзи ҳам буржуа ҳукумати тузилишини истади. Коалиция партияси эса ҳатто буржуа ҳукуматининг иш программасини ҳам белгилаб берди.

«Ууси суоми» газетаси, Фагерхольм ҳукумати вақтида мамлакатнинг экономикаси тамомила издан чиқиб қолди деб та'кидлаб, янги ҳукуматга йирик капитал манфаатларини назарда тутиб, меҳнаткашларнинг турмушини янада ёмонлаштириш сиёсатини давом эттиришни тавсия қилди. Коалиция партиясининг малайлари бўлган ўнг социал-демократлар ана шундай планларни эшитгач албатта хафа бўлмайдилар, бу планларнинг давом эттирилиши Фагерхольм сиёсатини давом эттириш ва уни янада кучайтириш демакдир. Ана шундан кейин президентнинг доктор Кекконенга буржуа ҳукумати тузишни дарҳол топширганлиги демократик ҳукумат тузишга энг бошдаёқ интилмаганликларини исботлайди.

Партиямизнинг 1948 йилдаёқ айтган фикри, я'ни Фагерхольм ҳукуматининг вазифаси демократик маслакдаги ҳукуматдан тескаричи буржуа ҳукуматига ўтадиган муваққат кўприкдир деган фикри эндиликда амалга ошаётир. Бу ҳукуматнинг вазифаси Фагерхольм йўлини давом эттиришдан иборат эканлиги ҳозирнинг ўзидаёқ ма'лум, бу эса Финляндиядаги иқтисодий қийинчиликларни кучайтиради, ички сиёсатда буржуа диктатураси амалга оширилади.

Янги ҳукумат Финляндия блан Совет Иттифоқи ўртасидаги муносабатларни яхшиламаса керак; янги ҳукумат мамлакатимизни инглиз-америка иттифоқига янада кўпроқ қарам қилишга интилажак. Шу сабабли Финляндия коммунистлар партияси ва Финляндия халқи демократик союзи олдида ишчиларни, майда ер эгаларини, Финляндиядаги барча демократия ва тинчлик тарафдорларини ватан манфаатларига хилоф сиёсатга қарши, америка тарафдорлари сиёсатига қарши курашга сафарбар қилишдан бошқа йўл қолмайди.

А. Ф. МОЖАЙСКИЙ — ДУН'ЁДА БИРИНЧИ САМОЛЁТНИНГ ИХТИРО'ЧИСИДИР

(Туғилганига 125 йил тўлиши муносабати блан)

Барча миллатлар ичида энг исте'додли, ақли расо, заковотли ва ижодкор миллат бўлган улуғ рус халқининг инсоният маданияти олдидаги хизматлари ғоят буюкдир. Улуғ рус халқи ўзининг отоқли олимлари, машҳур ижодчилари, исте'додли ихтиро'чилари ва табиатни ўзгартирувчи новаторлари блан бутун дун'ёда шуҳрат қозонди.

Улуғ рус халқи илм-фан ва техниканинг барча соҳаларида қимматбаҳо янгиликлар яратган жуда кўп кишиларни етиштириб берди. У фан-техниканинг бошқа соҳаларидаги каби авиация фани ва техникасида ҳам бутун дун'ёда биринчи бўлиб қадам ташлади.

Россия дастлабки самолётнинг ватанидир. Бу самолётнинг биринчи кашфиётчиси ва дастлабки авиация техникасининг назариётчиси америкали ака-ука Райтлар эмас, балки отоқли рус олими контр-адмирал А. Ф. Можайскийдир.

★

Талантли рус ихтиро'чиси Александр Федорович Можайский 1825 йил 21 март куни туғилган. У, 1837 йили Петербург кадет корпусига кириб, унда астрономия, назарий механика, чизмали геометрия, геодезия, фортификация, денгиз тактикаси, кемасозлик назарияси ва бошқа фанларни ўрганди. У, 1855 йили «Хеда» номли елканли кемани қурди. 1860 йили эса «Всадник» номли эшкак винтли тезюрар кемачани қуриш ва уни синаб кўришга раҳбарлик қилди, назарий механикани янада чуқурроқ ўрганишга киришди.

Можайский денгиз кемаларининг эшкак винти блан танишганидан сўнг ҳаво тегирмони парракларининг ишлашини ўрганишга киришди. У, одамнинг учиши мумкинлиги ёки мумкин эмаслиги ҳақидаги саволга илмий жиҳатдан тўғри жавоб топиш мақсадида қушларнинг учишини синчиклаб текширди.

Кўпгина олимлар қушларнинг учишини ўрганиш блан илгариданоқ шуғулланган, бироқ нима учун қушлар учади деган саволга жавоб топаолмаган эдилар. Талантли рус олимигина саботли меҳнат, чуқур текширишлар ва кўп тажрибалар натижасида қушларнинг учиши ҳақидаги қонунни аниқлашга муваффақ бўлди. Шундан сўнг у, жуда катта варварак-планер ясашга қарор берди. Жуда содда тузилган бу учиш аппарати тайёр бўлгандан кейин, унда учиб кўриш учун махсус арқоннинг бир учи учта от қўшилган аравага, иккинчи учи варварак-планер незомига боғланди. Отлар жуда тезлик блан чопгач, варварак-планер осмонга кўтарилди.

А. Ф. Можайский варварак-планерда бирнеча марта учиб кўргач, ҳаво кемаси барпо этиш ҳақидаги фикрини амалга оширишга имконияти эга бўлди. У, оригинал ва такомиллашган варварак-планерда жаҳонда биринчи бўлиб, осмонга кўтарилди. Можайский ясаган бу варварак-планер ҳозирги планерларнинг дастлабки кўринишидир.

Можайскийнинг варварак-планерлар устида ўтказган бу тажрибалари одамни ҳавода кўтариб турадиган юзанинг (қанотнинг) ўлчамларини ҳисоблаб топишга имкон берди. Шундан сўнг у, варварак-планерни арқонга боғламай учириш масаласи устида ўйлай бошлади. Бунинг учун учиш аппаратини олдинга тортадиган механизм ўйлаб топиш керак эди. Ихтиро'чи бу масалани ҳам зўр муваффақият блан ҳал қилди. У, ўша вақтдаги денгиз флоти эришган ютуқларини ўрганиш, таҳлил қилиш, пар машина блан юрадиган кемаларнинг эшкак винтларини текшириш натижасида учиш аппаратига пар машинани ўрнатиш, унда тортиш кучини ҳосил қилиш учун эса эшкак винтдан фойдаланиш мумкин деган фикрга келди.

1876 йилга келиб, Можайский ўзи ўйлаган учиш аппаратининг, я'ни самолётнинг моделини қурди. У, ҳатто юк ортилган ҳолда ҳам учаоладиган бу модельни қуриш блан ҳаводан оғир бўлган аппаратларнинг учиши мумкин эканлигини амалий равишда исботлади.

А. Ф. Можайский бирнеча модельлар ясаб, уни синаб кўрганидан сўнг самолёт асл нусхасининг лойиҳаси ва мукаммал аэродинамик ҳисобларини ишлаб чиқди. У, лойиҳасини ўзи тузган самолётни 1882 йили қуриб битирди ва ўша йили эски ҳисоб блан 20 июльда бу самолётни Красное селодаги ҳарбий майдонда ҳавога учириб синовдан ўтказди.

Шундай қилиб, рус ихтиро'чиси Александр Федорович Можайский ҳозирги замон самолётларининг «ота-бобоси» бўлган самолётни жаҳонда биринчи бўлиб ижод қилди.

А. Ф. Можайский самолётни дун'ёда биринчи бўлиб кашф этиш, қуриш ва уни ҳавода синаб кўришдан ташқари ҳаводан оғир бўлган учиш аппаратларининг учиши ва уларни бошқариш мумкинлигининг назарий асосларини ҳам ишлаб чиққан. Можайский кашфиётидан 20 йилдан кўпроқ вақт ўтгач, ўз аэропланларини қурган америкали ака-ука Райтлар эса аэропланларнинг мураккаб механизмларини ясаш блан боғлиқ бўлган барча масалаларни ҳал қилаолган эмаслар.

Америкалилар, дун'ёда биринчи самолётни гўё америкали ака-ука Райтлар барпо қилган деган асоссиз да'вони зўр бериб исботлашга уруниб келдилар. Бироқ, архив материалларини чуқур текшириш натижасида жаҳонда биринчи самолётни Райтлардан анча олдин А. Ф. Можайский барпо этганлиги тўла исботланди. Шунингдек, қанотнинг сифатини характерловчи муҳим ҳисоблашлар ҳам немис инженери Отто Лилиентальдан 17 йил олдин А. Ф. Можайский томонидан қилинганлиги ҳам исботланди.

Чет эл адабиётида рус олимларининг муваффақиятлари ва ихтиро'ларига қасддан э'тибор берилмай, иложи бўлган қадар йўққа чиқариб келинди. Кўпгина ажнабий олимлар рус олимларининг кашфиётларини ўғирладилар ва ўзлариники қилиб олдилар.

Бунинг устига чоризм даврида ижод учун, илмий тажрибалар ва тадқиқотларни кенг авж олдириб юбориш учун қулай шароит йўқ эди. Чунки, чор Россиясидаги ҳукмрон доиралар умуман фан-техника ривожига, хусусан авиация ҳамда ҳавода учишнинг ролига э'тибор бермадилар. Шунинг учун Октябрь революциясига қадар Россияда авиация саноати бўлмаган ва авиация соҳасидаги буюк ихтиро'чилар ва уларнинг ишлари қўллаб-қувватланмаган. Ҳарқандай ижодий янгиликка қарши турган чор ҳокимияти ва унинг амалдорлари ватан самолётсозлигини барпо қилишга ёрдам бериш ўрнига унга ҳалал берар, кашфиётларни оммалаштирмас ва улардан фойдаланмас эдилар.

Рус олимлари ва ихтиро'чилари бунга қарамай илм-фан ва техникада янгиликлар ижод қилдилар, уни олға сурдилар. Можайский бунинг ёрқин далилидир.

Мамлакатимизда совет ҳокимияти ўрнатилган пайтдан бошлаб улуғ рус олимлари ва ихтиро'чиларининг кашфиётлари рўёбга чиқабошлади, уларнинг ишларини давом эттирувчилар учун эса барча имкониятлар туғилди.

Кўплаб янги хил самолётлар ва авиамоторлар яратган отоқли совет конструкторлари А. Н. Туполев, А. А. Архангельский, С. В. Ильюшин, А. С. Яковлев, С. А. Лавочкин, В. М. Петляков, А. И. Микоян, Н. Н. Поликарпов, А. Д. Швецов, А. А. Микулин, В. Я. Климов ва бошқалар улуғ Сталиндан та'лим олган ва Ватанимизнинг шон-шуҳратини кўтараётган отоқли конструкторлардир.

Большевиклар партияси, улуғ доҳиймиз ва устозимиз Сталин раҳбарлигида Совет Иттифоқининг авиацияси янада ривожланажак.

Авиация инженери **А. С. ТУРАХОНОВ.**

Мас'ул муҳаррир: **Ҳ. ҒУЛОМОВ.**

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 21 мартда **Алпомиш**, 22 мартда **Фарҳод ва Ширин**. Ўзбекистон ССР халқ артисти **Маҳмуджон Ғафуров** қатнашади.

«РОДИНА», «НАВОИЙ», «ЁШ ГВАРДИЯ», «ЎЗБЕКИСТОН», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» кинотеатрларида—янги бадиий фильм **Ола катак кийимлилар.**

«ИСКРА»—1-нчи залда **Цирк артистлари**, қолган залларда **Уларнинг ўз ватани бор.**

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА—янги келган артистларнинг иштироки блан катта цирк томошалари ва классик курашлар.

Тошкентдаги қишлоқ хўжалик машинасозлик заводи
«УЗБЕКСЕЛЬМАШ»ГА
6—7 разрядли металл токарьлари, 5—7 разрядли слесарьлар, юк автомашиналари учун шоферлар, ёрдамчи ишчилар
КЕРАК
Заводнинг кадрлар бўлимига мурожаат қилинсин (2-нчи трамвайнинг «Гидростанция» остановкаси).

Ўзбекистон ССР Министрлар Советы ҳузуридаги Қишлоқ ва колхоз қурилиши Бош бошқармасининг лойиҳа контораси
«СЕЛЬХОЗПРОЕКТ»
КОЛХОЗ ҚИШЛОҚЛАРИНИ ВА АҲОЛИ ЯШАЙДИГАН БОШҚА ЖОЙЛАРНИ ПЛАНЛАШТИРИШ ЮЗАСИДАН
ЛОЙИҲАЛАР ТУЗАДИ
ВА ТАДҚИҚОТ ИШЛАРИНИ БАЖАРАДИ,
бино ва иншоотларнинг намуна лойиҳаларини
СОТАДИ,
ҳархил қурилишнинг лойиҳа ва сметаларини тузиб бериш учун
ЗАКАЗЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ.
Бошқа жойлардагиларнинг заказлари Қишлоқ ва колхоз қурилиши область бошқармаларида «Сельхозпроект»нинг вакиллари томонидан қабул қилинади.
Намуна лойиҳаларни олиш учун «Сельхозпроект»нинг, Госбанк Тошкент шаҳар бошқармасидаги 150446-нчи сон счётига тегишли пулни ўтказиш лозим. Лойиҳалар пул келиши блан оқ заказчиларга юборилади.
Заказ бериш учун адрес: Тошкент шаҳар, 1-нчи Май кўчаси, 97-нчи уй. Телефон—35-828.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЁТ АДРЕСИ: Тошкент, Алексеев кўчаси, № 8. РЕДАКЦИЯ БУЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Партия турмуши бўлими — 33468. Пропаганда бўлими — 31048. Маданият бўлими — 32036. Қишлоқ хўжалик бўлими — 34455. Саноат бўлими — 31226 Совет қурилиши бўлими — 31638. Маҳаллий ахборот бўлими — 37604. Мухбирлар бўлими — 31638. Хатлар бўлими — 32347. Э'лонлар бўлими — 37062. Секретариат— 34780 ва 33469. Коммутатор — 36334.
«Қизил Ўзбекистон» ва «Правда Востока» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. № 1323. Р. 00988.